การ์ตูน เพื่อความเข้าใจชนเผ่า

หมี่คะ

ดวงดาวบนดอย

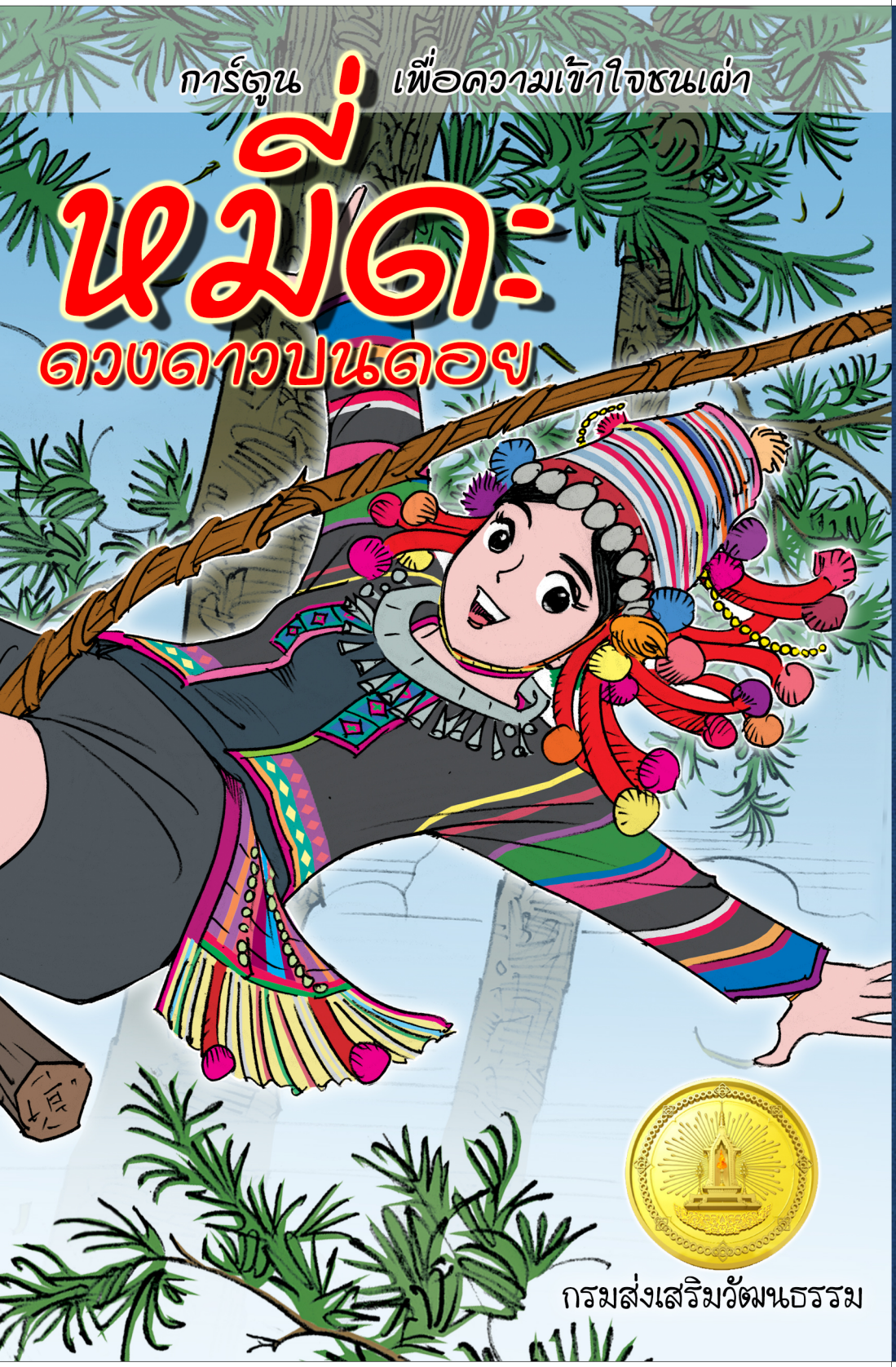

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

"ลานวัฒนธรรม"ของหมู่บ้าน
ลานที่ผู้คนล่มน้ำห่างไกลตีความหมายไปเป็นอื่นว่า "ลานฮาวกอด"
คำที่ลือลั่นไปทั้งแผ่นดิน กว่าชาวอาข่าจะเข้าใจความหมายอันน่าขายหน้านั้น
วันเวลาก็ล่วงเลยจนหมดทางแก้ไข
ฮงฮาร"หมี่ซอ"ในวัยฮาวละพรั่ง ก็คงหนีไม่พ้นถูกมองด้วยมโนภาพที่น่าเกลียดเช่นนั้น

การ์ตูนเพื่อความเข้าใจชนเผ่า

หมี่เดะ
ดวงดาวบนดอย

จัดพิมพ์โดย : กระทรวงวัฒนธรรม โทรศัพท์ ๐ ๒๔๒๒ ๘๘๘๘
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
ISBN : 999-999-999-999-9
จัดทำโดย
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
ชมรมอาข่าแห่งประเทศไทย

คำปรารถ

ในยุคสมัยที่บ้านเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้ง หนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศสามารถดำรงความเป็นชาติอยู่ได้ ก็คือสถาบันพระซึ่งนี่คือสิ่งเดียวที่ร้อยรัดความสามัคคี สร้างความหวังให้กับประชาดินมาทุกยุคสมัย

หนังสือเล่มนี้จึงได้นำเสนอประวัติ พระยกิจของพระองค์ที่ได้ทรงกระทำต่อแผ่นดินอย่างที่ไม่เคยมีใดในโลกยุคปัจจุบันกระทำมาก่อน ในขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอเหตุการณ์ของบ้านเมืองควบคู่กันไปด้วยซึ่งเป็นว่าทุกครั้งที่มีความขัดแย้ง ก็มีแต่ท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของประชาชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง

หนังสือเล่มนี้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ทรงขึ้น กสมรส ทรงพระอย่างละเอียดในรูปแบบของการ์ตูนสี่สีสวยงามซึ่งนอกจากเป็นกาแสดงความจงรักภักดีแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ตระหนักรู้ว่า เพื่อ

(รอบทความจริง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

คำนำ

ในยุคสมัยที่บ้านเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้ง หนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศสามารถดำรงความเป็นชาติอยู่ได้ ก็คือสถาบันพระซึ่งนี่คือสิ่งเดียวที่ร้อยรัดความสามัคคี สร้างความหวังให้กับประชาดินมาทุกยุคสมัย

หนังสือเล่มนี้จึงได้นำเสนอประวัติ พระยกิจของพระองค์ที่ได้ทรงกระทำต่อแผ่นดินอย่างที่ไม่เคยมีใดในโลกยุคปัจจุบันกระทำมาก่อน ในขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอเหตุการณ์ของบ้านเมืองควบคู่กันไปด้วยซึ่งเป็นว่าทุกครั้งที่มีความขัดแย้ง ก็มีแต่ท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของประชาชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง

หนังสือเล่มนี้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ทรงขึ้น กสมรส ทรงพระอย่างละเอียดในรูปแบบของการ์ตูนสี่สีสวยงามซึ่งนอกจากเป็นกาแสดงความจงรักภักดีแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ตระหนักรู้ว่า เพื่อ

(รอบทความจริง)

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

คำชี้แจง

ในยุคสมัยที่บ้านเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้ง หนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศสามารถดำรงความเป็นชาติอยู่ได้ ก็คือสถาบันพระซึ่งนี่คือสิ่งเดียวที่ร้อยรัดความสามัคคี สร้างความหวังให้กับประชาดินมาทุกยุคสมัย

หนังสือเล่มนี้จึงได้นำเสนอประวัติ พระยกิจของพระองค์ที่ได้ทรงกระทำต่อแผ่นดินอย่างที่ไม่เคยมีใดในโลกยุคปัจจุบันกระทำมาก่อน ในขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอเหตุการณ์ของบ้านเมืองควบคู่กันไปด้วยซึ่งเป็นว่าทุกครั้งที่มีความขัดแย้ง ก็มีแต่ท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของประชาชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง

หนังสือเล่มนี้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ทรงขึ้น กสมรส ทรงพระอย่างละเอียดในรูปแบบของการ์ตูนสี่สีสวยงามซึ่งนอกจากเป็นกาแสดงความจงรักภักดีแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ตระหนักรู้ว่า เพื่อ

(รอบทความจริง)

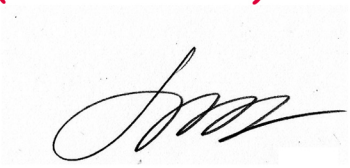

อธิบดีกระทรวงวัฒนธรรม

คำชี้แจ้ง

ในยุคสมัยที่บ้านเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้ง หนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศสามารถดำรงความเป็นชาติอยู่ได้ ก็คือสถาบันพระซึ่งนี่คือสิ่งเดียวที่ร้อยรัดความสามัคคี สร้างความหวังให้กับประชาดินมาทุกยุคสมัย

หนังสือเล่มนี้จึงได้นำเสนอประวัติ พระยกิจของพระองค์ที่ได้ทรงกระทำต่อแผ่นดินอย่างที่ไม่เคยมีใดในโลกยุคปัจจุบันกระทำมาก่อน ในขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอเหตุการณ์ของบ้านเมืองควบคู่กันไปด้วยซึ่งเป็นว่าทุกครั้งที่มีความขัดแย้ง ก็มีแต่ท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของประชาชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง

หนังสือเล่มนี้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ทรงขึ้น กสมรส ทรงพระอย่างละเอียดในรูปแบบของการ์ตูนสี่สีสวยงามซึ่งนอกจากเป็นกาแสดงความจงรักภักดีแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ตระหนักรู้ว่า เพื่อ

(รอบทความจริง)

ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยอาข่า

คำชี้แจง

ในยุคสมัยที่บ้านเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้ง หนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศสามารถดำรงความเป็นชาติอยู่ได้ ก็คือสถาบันพระซึ่งนี่คือสิ่งเดียวที่ร้อยรัดความสามัคคี สร้างความหวังให้กับประชาดินมาทุกยุคสมัย

หนังสือเล่มนี้จึงได้นำเสนอประวัติ พระยกิจของพระองค์ที่ได้ทรงกระทำต่อแผ่นดินอย่างที่ไม่เคยมีใดในโลกยุคปัจจุบันกระทำมาก่อน ในขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอเหตุการณ์ของบ้านเมืองควบคู่กันไปด้วยซึ่งเป็นว่าทุกครั้งที่มีความขัดแย้ง ก็มีแต่ท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของประชาชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง

หนังสือเล่มนี้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ทรงขึ้น กสมรส ทรงพระอย่างละเอียดในรูปแบบของการ์ตูนสี่สีสวยงามซึ่งนอกจากเป็นกาแสดงความจงรักภักดีแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ตระหนักรู้ว่า เพื่อ

(รอบทความจริง)

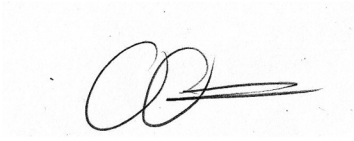

ประธานชมรมอาข่า

บทความ

ในยุคสมัยที่บ้านเมืองเต็มไปด้วยความขัดแย้ง หนทางเดียวที่จะทำให้ประเทศสามารถดำรงความเป็นชาติอยู่ได้ ก็คือสถาบันพระซึ่งนี่คือสิ่งเดียวที่ร้อยรัดความสามัคคี สร้างความหวังให้กับประชาดินมาทุกยุคสมัย

หนังสือเล่มนี้จึงได้นำเสนอประวัติ พระยกิจของพระองค์ที่ได้ทรงกระทำต่อแผ่นดินอย่างที่ไม่เคยมีใดในโลกยุคปัจจุบันกระทำมาก่อน ในขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอเหตุการณ์ของบ้านเมืองควบคู่กันไปด้วยซึ่งเป็นว่าทุกครั้งที่มีความขัดแย้ง ก็มีแต่ท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของประชาชนชาวไทยได้อย่างแท้จริง

หนังสือเล่มนี้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ทรงขึ้น กสมรส ทรงพระอย่างละเอียดในรูปแบบของการ์ตูนสี่สีสวยงามซึ่งนอกจากเป็นกาแสดงความจงรักภักดีแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ตระหนักรู้ว่า เพื่อ

(รอบทความจริง)

สมาคมการ์ตูนไทย

แนะนำตัวละครสำคัญในการ์ตูนเรื่อง “หมี่ดะ...ดวงดาวบนดอย”

พ่อ/จูหมื่อ แม่/หมี่จู พี่/หมื่อก๊ะ หมี่ดะ/หมื่อซอ คนรัก/อาจู

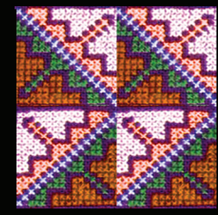

เรื่องและภาพการ์ตูนโดย

โอม รัชเวทย์ / สละ นาคบำรุง

สีการ์ตูนโดย / โรมรัช รัชเวทย์

“บนฟ้า...มีเมฆลอย บนดอยมีเมฆบัง” คำบอกเล่าที่ไม่เกินความจริง
ด้วยอำนาจแห่ง“อะโผว่หมี่แยะ” เทพผู้สรรสร้าง“อี่มหมะ”(Mqmavq)
และ“อี่ม้อง”(Mqghanr) แผ่นดินกับท้องฟ้าให้มาบรรจบกัน
ฟิ้ว...
ฟิ้ว...

เมื่อหมู่เมฆค่อยๆ ลอยห่างออกไป ก็ปรากฏเงาจางๆของแผ่นดินฝูดอย
ที่สูงตระหง่าน สร้างภาพที่งดงามดั่งที่มีคนกล่าวเอาไว้
ฟิ้ว...

ว้องแดะ(Ghanrdaevq) แดะเหยาะ(Daevqzawvq) เหยาะเยอะ (Zawvqzev) เยอะโท้ (Zevtor) โท้มา(Torma) มาซอ(Macaw) ซอแย้(Cawyaer) แย้แดะ(Yeardaevq) แดะแบ(Daevqbae) และแบซุ้ม(Baesmr) เทพที่สืบทอดเผ่าพันธุ์กันลงมาจนถึง “ซุ้มมิโอ้”(Smrmiror) บุตรแห่งเทพที่เป็นมนุษย์สืบสาย ขยายเผ่าพงศ์ลงไป 13 ชั่วโคตร กว่าจะถึง “เจว่ถ่องผ่อง” (Dzoeqtanqpanq) ผู้เป็นมหาบิดาของอาข่าทั้งปวง
ฟิ้ว...
ฟิ้ว...
หมื่อก๊ะ
หมื่อก๊ะ
ลูก

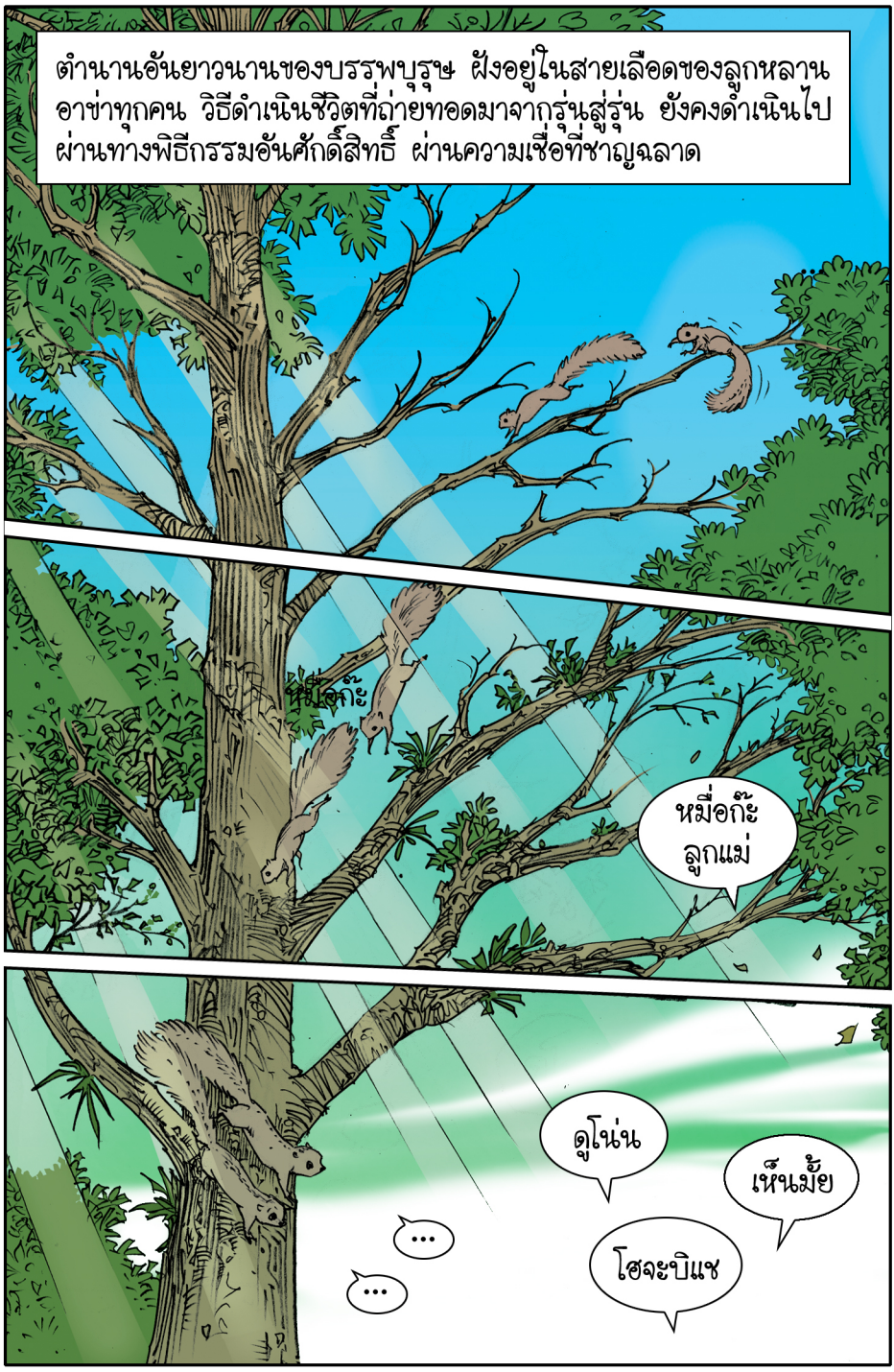
ตำนานอันยาวนานของบรรพบุรุษ ฝังอยู่ในสายเลือดของลูกหลานอาข่าทุกคน วิธีดำเนินชีวิตที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ยังคงดำเนินไปผ่านทางพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ ผ่านความเชื่อที่ชาญฉลาด
หมื่อก๊ะ
หมื่อก๊ะ
ลูกแม่
ดูโน่น
เห็นมั้ย
โฮจะบิแช
...
...

เด็กหญิงเด็กชายอาข่า กำลังจะได้รับการสั่งสอนจากพ่อแม่ จากชุมชน จากบรรพบุรุษ โดยที่พวกเขาไม่ทันรู้ตัว
หม่าเง้อะ
โฮจะด้อง
โฮจะ...
โฮจะ...
โฮจะด้อง
กระรอก
เก่งมาก หมื่อก๊ะ ลูกแม่
...

* อ่าบู้มา แปลว่า แม่ของลูกสาวฝ่ายสามีใช้สรรพนามแทนภรรยา

อ้าว...จูหมี่อ
ทำไมกลับเร็ว
จังล่ะ หือ
อ่าบู้มา บ่นอยาก
รีบกลับเลยตามใจ
เขาหน่อย
ฮะ ฮะ
ไม่มีอะไรหรอก
รู้สึกอยากกลับ
ไปพักผ่อน
มันปวดหลัง
นะจ้ะ
โฮจะด๊องมานี่
เออ...หน่าถ่อเซ้
หน่าถ่อเซ้ ฮะ ฮะ
...
ท้องหมี่จู
มันกี่เดือน
แล้วล่ะ
...
...
น่าจะครบ
แล้วนา

ภูดอยลดลั่นลาดเอียงไปมา เป็นภูมิประเทศคุ้นเคยและปลอดภัย
กว่าแผ่นดินอื่นใดที่เคยอพยพพบมา กว่าจะได้ทำเลที่ดีอุดมสมบูรณ์
ผู้นำอาข่าที่มากความรู้ต้องสังเกตฟ้า หาตาน้ำ ย่ำดูเม็ดดิน จนมั่นใจ
ก่อนจะตกลงสร้างหมู่บ้านเพื่ออนาคตของลูกหลาน
นี่คือหมู่บ้านอาข่าบนดอยวาวี อำเภอแม่สรวย
ที่อุดมสมบูรณ์
อาลี
นี่มันเดือน
อะไรแล้วล่ะ
เข้าช่วง
จ้อลา บาลา
เฮ้อ...ได้พัก
กันหน่อย
คืนนี้
ว่าไง
คืนนี้มา
เจอกันที่นี่นะ

“แดซ่อง” ลานกว้างกลางหมู่บ้านสถานที่เปิดโล่งสำหรับทุกเพศทุกวัย อาข่ามากมายมารวมกันตามประสงค์ของตน พูดคุย นินทา เสวนา ร้องรำทำเพลง คนหนุ่มสาวในวัยที่พร้อมมีคู่ครองได้มาพบปะหยอกล้อด้วยการละเล่นต่างๆ ท่ามกลางสายตาของผู้คนในชุมนุม

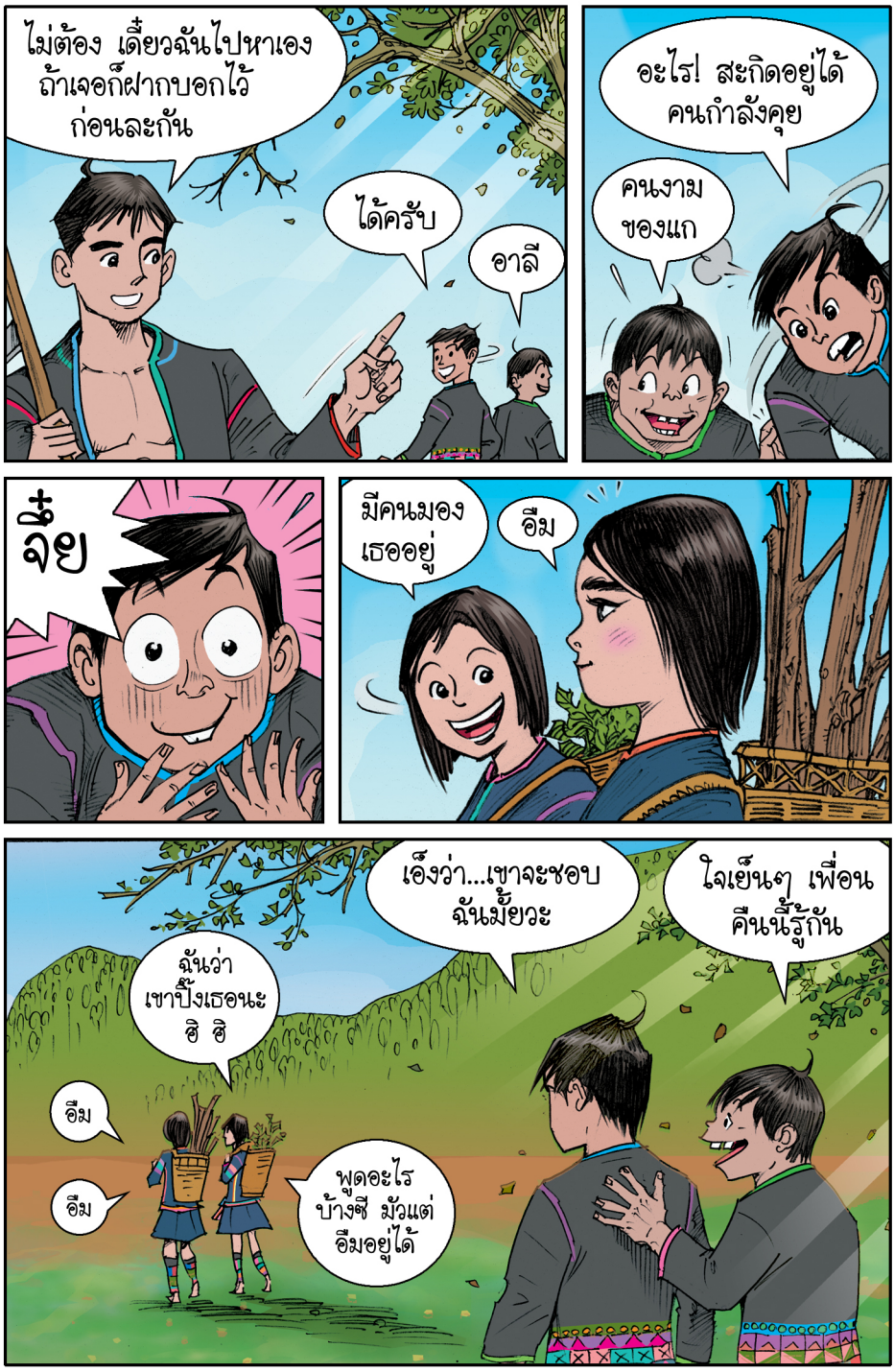
ไม่ต้อง เดี๋ยวฉันไปหาเอง
ถ้าเจอก็ฝากบอกไว้
ก่อนละกัน
ได้ครับ
อาลี
อะไร! สะกิดอยู่ได้
คนกำลังคุย
คนงาม
ของแก
จ๋อย
มีคนมอง
เธออยู่
อืม
เอ็งว่า...เขาจะชอบ
ฉันมั้ยวะ
ใจเย็นๆ เพื่อน
คืนนี้รู้กัน
ฉันว่า
เขาปิ๊งเธอนะ
ฮิ ฮิ
อืม
อืม
พูดอะไร
บ้างซี มัวแต่
อืมอยู่ได้

“หมี่หย่า เอว้อี้ม บาลา, หย่าหมี่บอเออ อ่ามา เงว้บี้เจ้อ, หย่าโย บอเออ อ่าดา อี้อหย่าเสอะเออ อ่าล้า มิญา” คำกล่าวถึงเดือนแห่งการหาคู่ครอง และการถักฝ้ายทอผ้า นี่เป็นเดือนแห่งการหยุดพักฆ่าเวลารอคอยฤดูกาลใหม่ที่จะเวียนกลับมาในไม่ช้า
ยามนี้...ลานกลางหมู่บ้านครึกครื้นด้วยแสงและเสียงของหนุ่มสาวที่แช่มชื่น สื่อความนัยกันภายใต้กรอบสังคมอาข่าโบราณ
อุแว้...
คลอดแล้ว
อุแว้...
ฉันวางไม้เฮี่ยไว้ไหนเนี่ย
อุแว้...
หย่าฉี่อ่ามาลูกฉันหญิงหรือชาย

ผู้หญิง หน้าตาเหมือนเอ็งไม่ผิดเพี้ยน...เดี๋ยวฉันตัดสายสะดือก่อน
อื้บ
อุแว้... อุแว้...
ความรักหนุ่มสาวที่เริ่มต้นอย่างถูกต้อง หมู่คนแซ่ซ้องเหล่าผีสรรเสริญ
หนุนเนื่องให้ทารกเกิดใหม่สมบูรณ์พร้อมในที่สุด
เอ้านี่! ลูกของเอ็ง รับไป เดี๋ยวข้าจะลงไปใต้ถุน เอารกไปฝังก่อน
ลูกแม่

ขอให้
ท่านเจว่ถ่องผ่อง
(Dzoeqtanqpanq)
คุ้มครองลูกหลาน
ให้พ้นภัยร้าย
นานาด้วยเถิด
แม่เตรียม
หมวกสวยๆ
ให้ลูกด้วยนะ
เรียบ
ร้อย

ข้ามาแล้ว เป็นไงเจ้าตัวเล็กเงียบ
แล้วหรือ ท่าทางเลี้ยงง่ายนะนี่

เอ้า...ข้าเอาไข่ต้มมาให้เจ้าด้วย แกะ
ให้แล้วกินซะนะ จะช่วยบรรเทา
อาการปวด ห้ามเลือดได้ดีนัก
มันก็
เจ็บไม่มาก
หรอกจ้ะ

เอาล่ะ ส่งลูกมาให้ข้า ไข่นั่นต้องกินให้หมด ฟองเลยนะ
อย่ากวนแม่นะ เดี๋ยว อาผี่จะรัดท้องให้ แม่เจ้าก่อน
ข้ามาแล้ว! เจ้ามีลูกคน ที่สองแล้ว รู้นะว่าข้าเอา “เจว่จ่อง” (Dzovqjanq) มาทำไม
จับปิ้งของอาผี่นี้ช่วยฉันได้มากเลย คราวก่อนหลังจากรัดหน้าท้อง อาการหน้ามืดตามัว วิงเวียน เพราะเสียเลือด ที่เป็นอยู่ก็หาย เป็นปลิดทิ้งเลยล่ะ
อึ๊บ!
เจ้าอ้วนขึ้นมากนะรู้มั้ย
อึ๊บ

หมี่จู! บนดอยแห่งนี้ ข้ายำเท้าไปทุกที่
ในฐานะ“หย่าฉี่อ่ามา” (Zaqciq Aqma)
ที่ทุกคนไว้ใจ ข้าทำหน้าที่เกื้อบทุกครอบครัว
เจ้าเป็นหญิงอีกคนที่จะเป็นแบบอย่างแก่
หญิงอาข่ารุ่นต่อไป
“หย่าฉี่อ่ามา” ถึงยังไงข้าก็อดกลัว
ไม่ได้ ลูกสาวข้าเกิดมาในช่วงเวลา
ที่น่าตกใจ หมู่บ้านเราเปลี่ยนเร็ว
จนน่ากลัว
ข้าเข้าใจความกลัวนี้ แม่ของเจ้าเคย
พูดกับข้าเสมอ แต่ก็ผ่านมาได้
เพราะอะไรรู้มั้ย
หมับ

เพราะเรามีบรรพบุรุษคอยคุ้มครองนะซิ พวกเขาอยู่ทุกที่ ในน้ำ ในดิน ในเตาไฟ ในผักที่เรากิน ในสัตว์ที่เราเลี้ยง ในเสาเอกที่เจ้าอิงอยู่ ในเสื้อผ้าของเจ้า
...
...

และในตัวเจ้า บรรพบุรุษหมุนวนอยู่ในเลือดของเจ้า จงเดินตามทางที่ท่านชี้นำ
แนวทางของบรรพบุรุษ

บรรพรุษสอนทุกสิ่ง อาข่ายังเป็นอาข่าในวันนี้ เพราะลูกหลานเติบโตขึ้นมาด้วยภูมิปัญญาของปู่ย่าตายาย จะกี่ร้อยกี่พันปีวิถีนี้ก็ไม่ผิดเพี้ยน
อ่าบู้มา
หย่าฉี่อ่ามา
ลูก เป็นอะไรหรือเปล่า ฉันไม่ได้ยินเสียงเลย
จูหมื่อ ลูกสาวเจ้าหลับปุ๋ยอยู่นั้น มาพอดีเลย...ไปเชิญพ่อเฒ่ามาเถอะ น่าจะเริ่มพิธีตั้งชื่อกันได้แล้ว ดีกมากแล้ว
แม่
เป็นไงบ้าง
ไม่เป็นไรแล้ว

อีกครั้งที่ครอบครัวนี้ จะบอกเล่าเท้าความว่าบรรพบุรุษที่กว่าจะมาถึงทารกเกิดใหม่...ชีวิตใหม่ ไม่ใช่ไร้ที่มา
ท่านถู่เจ...ท่านเจมา...มาโต่...
โต่แล...แลจ่า...จ่าลอง...ลองต๊ะ...
ต๊ะก่า...ก่าโละ...โละจู...จูหมื่อ...
จูหมื่อ...พ่อของเด็กที่เกิดใหม่วันนี้
วันหล่องวันกระต่าย วันดีเป็นศรีวัน
วันเกิดเทพผู้สร้างดิน

เจ้าจงรู้ว่า ชื่อของพ่ออยู่ในชื่อของลูก คำว่า"หมื่อ"คำสุดท้ายของพ่อ จะเป็นชื่อแรกของเจ้า ฉะนั้นตั้งแต่นี้ต่อไป ทุกคนจะเรียกเจ้าว่า...หมื่อซอ

หมื่อซอ
แค่รู้ชื่อ
ทุกคนจะรู้ว่าหมื่อซอ
เป็นลูกใคร
ข้ากลับ
ก่อนล่ะนะ
คืนพรุ่งนี้
ก่อนไก่ขัน
เอาขี้เถ้าลงไป
ถมรกที่ใต้ถุน
ด้วยนะ
จ้า
หมื่อซอ เริ่มต้นชีวิตน้อยๆของเธอ
เคียงคู่กับดวงเดือนและดวงดาว
บนยอดดอยสูงที่แสนงดงาม
“อะโผว่หมี่แยะ”เทพผู้สร้างแผ่นดิน
และท้องฟ้าต้อนรับทารกน้อย
ด้วยแสงแรกแห่งชีวิตอย่างอบอุ่น
จูหมื่อ
ตั้งชื่อให้ลูกสาว
หรือยัง!
ได้ชื่อแล้ว
ชื่อ...หมื่อซอ
โอ้...
ชื่อน่ารักดี
หมื่อซอ
พ่อชื่อ จูหมื่อ
ลูกก็ต้องหมื่อซอ
ถูกแล้ว

หลังจากตั้งชื่อรับขวัญลูกสาวแล้ว หมี่จูก็ต้องอยู่ในช่วง“หย่าสีลองเออ” ในช่วงอยู่เดือนนี้จะไม่ทำอะไรเลย จนกว่าสายสะดือลูกจะหลุดออกมา

นับตั้งแต่วินาทีแรกที่หมื่อซอน้อยออกมาดูโลก ได้รับการดูแลคุ้มครองจากบรรพบุรุษอย่างสมบูรณ์และจากนี้ไปทุกย่างก้าวของทารกน้อยจะมั่นคงและเข้มแข็งด้วยแรงแห่งบรรพชน
หมื่อซอ
หมื่อซอออกมาแล้ว
ผ่านช่วงเวลา “หย่าสีลองเออ” มาแล้วรึ
หมื่อซอ
หมื่อซอ
อืม
ชื่อหมื่อซอหรือน่ารักมาก

เมื่อถึงวัน...แม่จะพาลูกสาวไป
เยี่ยมญาติพี่น้องภายในหมู่บ้าน
ระหว่างทางผู้คนจะได้รู้จัก
สมาชิกใหม่ของชุมชน
โห! หมื่อซอ
จะไปเที่ยว
เหรอ
หมื่อซอ
น่ารัก
สวย
หมื่อซอ
จ๊ะ
เอ๋
หมื่อซอ
!
หมื่อซอ
!
จ๊ะเอ๋
หมื่อซอ
หมื่อซอ
ตัวเล็กจัง

อีกสิบวันต่อมา แม่ก็ต้องพาลูกสาวก้าวข้ามประตูหมู่บ้าน ออกท่องเที่ยวไกลออกไป ยังมีอะไรอีกไหมนอกจากแดนดอยที่เรายืนอยู่
หมื่อซอ นอกจากดอยที่เราคุ้นเคยแล้ว ข้างล่างนั้น ยังมีผู้คนที่มีวิถีชีวิตต่างจากพวกเรา
พวกเขาจะสอนลูกให้รู้จักตัวเอง
อือ
ฟิ้ว...
ฟิ้ว...
ฟิ้ว...

มีอะไรหรือ
หมื่อซอ
ใบไม้ !?
ฮะ ฮะ ฮะ เก็บใบไม้ได้เหรอลูก
ฮะ ฮะ ลูกเป็นเด็กฉลาดมากรู้มั้ย
เด็กผู้หญิงอาข่าจะเก็บใบไม้
กลับบ้าน ลูกเก็บได้ตอน
ไหนน้า ฮะ ฮะ
อืม
ออกมาเที่ยวนอกหมู่บ้านครั้งแรก เด็กผู้หญิง
จะเก็บใบไม้เข้าบ้าน เด็กผู้ชายจะเก็บยอดไม้
ฟิ้ว...
ฟิ้ว...

ทุกฤดูกาลที่ผันผ่านไปได้นำคืนวันใหม่ๆ มอบให้กับผู้คนอย่างไม่เคยจบสิ้น ทุกชีวิตของอาข่าเหมือนได้เริ่มต้นอีกครั้ง เมื่อถึงเดือนขึ่มสีบาลา เดือนแห่งการเข้าสู่ฤดูกาลใหม่
หมื่อซอ! ลงมาเดี๋ยวนี้นะ
ขอยืมเล่นรอบเดียวเองนา
ไม่เอา
ครืด...
ครืด...
ว้าย
เฮ้ย! ระวัง
โฮ่ง
เสียว
ว้าย! ช่วยด้วย ฉันไม่ไหวแล้ว ช่วยฉันด้วย กรี๊ด
ครืด...
ครืด...

กรี๊ด!
เฮ้ย
ครืด...
ครืด
โห
!
ส่งมือมา
หมับ
โอ๊ะ
จับฉันไว้
ครืด...

กรี๊ด!
อึ๊บ!
ครืด...
ปีใหม่ปีนี้เป็นปีแห่งความทรงจำของหมื่อซอ
เด็กหญิงที่แสนซุกซน เป็นที่รักเอ็นดูของ
ทุกๆ คน
เย้! ปลอดภัย
ทั้งสองคนเลย
เย้ เย้
หมื่อซอ!
ลุกขึ้นเซะที
ได้มั้ย
อ๋อย

พิธีกรรมสำคัญกำลังใกล้เข้ามา “พิธียำแย้อี้มเออ” (Yayaer Mr-e) เพื่อยกตำแหน่งผู้หญิงให้เทียบเท่าชาย ประเพณีไข่แดง“ขี่มสือ่าเผว่” (Khmpxeevq aqpoeq) พิธีปลูกสร้างประตูหมู่บ้าน“ล้อข่องดู่เออ” (Lawrkanq duq-e) พิธีเซ่นไหว้ศาลพระภูมิเจ้าที่ “มี้ซ้องล่อเออ” (Mirsanr lawr-e)
หมื่อซอ! เธอนี่เป็นหญิงหรือชายกันแน่ วุ่นวายที่สุด
นี่ อาจู! หยุดพูดเลย ฉันยิ่งเจ็บอยู่นะ
ฮ่า ฮ่า คู่นี้สมกันจริงๆ ฮ่า ฮ่า
ฮ่า ฮ่า
อูย
ค่ากัด ฮี ฮิ
อูย
หลังจากเหน็ดเหนื่อยจากการเตรียมที่ดินให้พร้อม เด็กๆอาข่าจะได้สนุกสนานกับประเพณีและพิธีกรรมในช่วงเดือนเมษายน หมื่อซอกับเพื่อนๆ กำลังตื่นเต้นกับวันคืนอันแสนสุขที่จะมาถึง

ลาด๊ะถี่หยะ (Ladav tiqyavq)หมายถึง เวลาขึ้น 1 ค่ำ ได้เวลาเริ่มต้นพิธีกรรมของทุกครอบครัว พิธี “ขี่มเอ้ว อ่าเผว่” ช่วงเช้าตรู่ ผู้หญิงมุ่งหน้าสู่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน เพื่อตักน้ำบริสุทธิ์ “อี้จุอี้ซ้อ” (Ircuvq irxawr)

พิธีกรรมมีขึ้นเพื่อขอบคุณที่มีสัตว์เลี้ยงบริบูรณ์ เริ่มด้วยการต้อนรับวิญญาณบรรพบุรุษ บ้านเรือนจะถูกเก็บกวาด สะอาดเรียบร้อย เมื่อถึงเวลาเที่ยงวัน อาหารที่เตรียมไว้ด้วยน้ำบริสุทธิ์ ถูกยกมาประกอบพิธีในบริเวณฝั่งที่นอนของผู้หญิง

พิธีกรรมของครอบครัวกำหนดขึ้นอย่างต่อเนื่อง *“พิธีขึ่มสีอ่าเผว่”* (*Khmqxeevq Aqpoeq*) และ*“พิธีจาแล แลเห่ ดาเออ”* (*Jalae laeghoeq dav-e*) ดำเนินการเสร็จพร้อมกันในวันที่ 2 ซึ่งล้วนมีความหมายให้ครอบครัวเจริญรุ่งเรือง และผาสุกด้วยอำนาจของบรรพบุรุษ

เมื่อวันอยู่กรรมผ่านไป ก็เข้าสู่พิธี“ขี่มี้ อ่าเผว่” (Khmqmir aqpoeg) และพิธี “ขี่มี้ เจว่หลุะ หยะเออ” ในวันต่อๆ มา จนครบถ้วนเสร็จสิ้น พิธีกรรม “ขี่มสี ขี่มี้ อาเผว่ ” ประเพณีโบราณ

พูดมากนา...ดูแป๊บเดียว
มานี่เลย พูดไม่รู้เรื่อง เขาบอกว่าห้ามผู้หญิงเข้าร่วมพิธี
บอกว่าจะดูแป๊บเดียว
ปล่อยได้แล้ว! เราอยู่ห่างจากประตูหมู่บ้านตั้งไกล กลัวไปได้
น่าจะเปลี่ยนชื่อเป็น “หมื่อซน”ดีกว่ามั้ง
เงียบไปเลย อาจู!
หมื่อซอ

จี้เอ๋อ!
มานั่งนี่เถอะ ฉันจะเล่าเรื่องประตูหมู่บ้านให้ฟัง
จี้เอ๋อรู้ด้วยเหรอ
รู้ซิ พ่อเล่าให้ฟัง
อาจู มานั่งด้วยกันเถอะ
ฉันเคยฟังแล้ว
จะไปยืนตากแดดทำไมเล่า มานั่งเถอะ

“ล้อช่อง” ประตูหมู่บ้านขอบเขตคุ้มครองป้องภัยให้แก่คนในชุมชน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญอายุเก่าแก่ เกิดมาพร้อมกับการตั้งหมู่บ้าน

ช่วงเวลาเฉลิมฉลองนี้ ชุมชนจะร่วมกันประกอบพิธีปลูกสร้างหมู่บ้านอันศักดิ์สิทธิ์

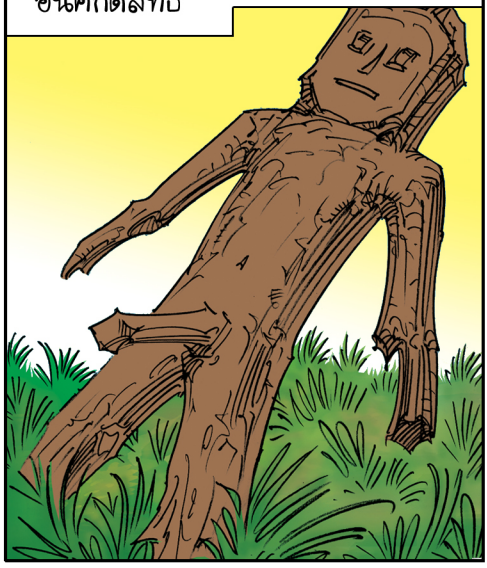

เจ่วม่า ผู้นำศาสนาจะประกาศลองกู้กู้ออ ให้ทุกคนในชุมชนหยุดกิจกรรมที่ทำอยู่ในป่าทั้งหมด

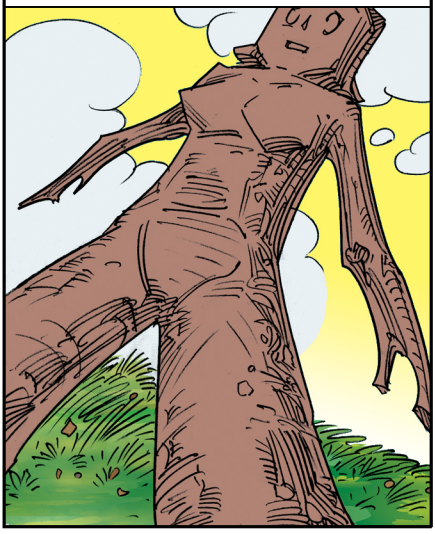

ทุกครัวเรือนจะมาช่วยกันตั้งแต่เช้าจนเที่ยง ประตูด้านเหนือด้านใต้ดูเด่นสง่าดั่งเดิม ต้อนรับไมตรีที่เข้ามาเยี่ยมเยือนอย่างถ่อมตน ขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะปัดป้องอำนาจชั่วร้ายอย่างเข้มแข็ง

สิ่งที่เคียงคู่ประตูเหนือใต้ คือตุ๊กตารูปคนเพศชายเพศหญิง ตำนานอันน่าทึ่ง ที่ป้องกันสิ่งรบกวน ให้อาข่าสืบเผ่าพันธุ์มาได้จนถึงทุกวันนี้ สถานที่นี้นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ห้ามลบหลู่เด็ดขาด แม้ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

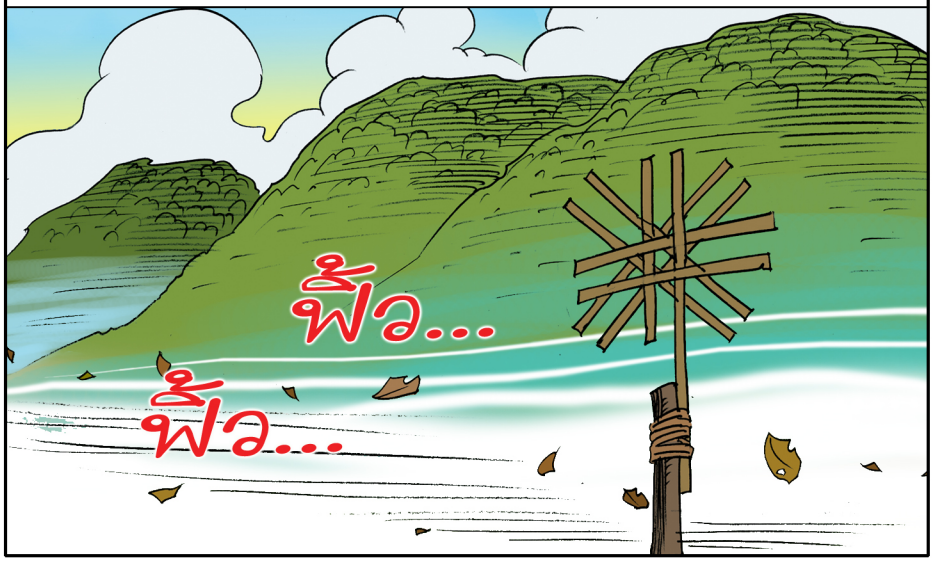

ฉันไปก่อนนะ
อะไรของเธอนี่ ประสาท!
เงียบไปเลยอาจู!
ฉันอยากรู้ตำนานของตุ๊กตาชายหญิงต้องให้แม่เล่าให้ฟัง
ไปก่อนนะจี๊เอ๋อ
เธอคบกับยายประสาทนี่ได้ไงเนี่ย!
ฮิ ฮิ
อมยิ้มอะไร!
ประสาทอีกคนแล้ว

พิธีกรรมอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่หลอมรวมชาวอาข่าไว้ด้วยกัน
เป็นพลังใจสำคัญให้เข้มแข็งพร้อมดำเนินชีวิตอย่างอดทน
บนดอยสูงอันโดดเดี่ยวแห่งนี้

เมื่อพิธีบูชาศาลพระภูมิเจ้าที่ของหมู่บ้านเสร็จสิ้นลง อันเป็นพิธีกรรมสุดท้าย
ของ“*เดือนขึ่มสึบาลา*” ไม่นานฟ้าฝนก็มาเยือน งานหนักกำลังรออยู่ใน
“*เดือนฉ่าหง่อบาลา*” เดือนพฤษภาคม เดือนแห่งการเพาะปลูกในพื้นที่ไร่

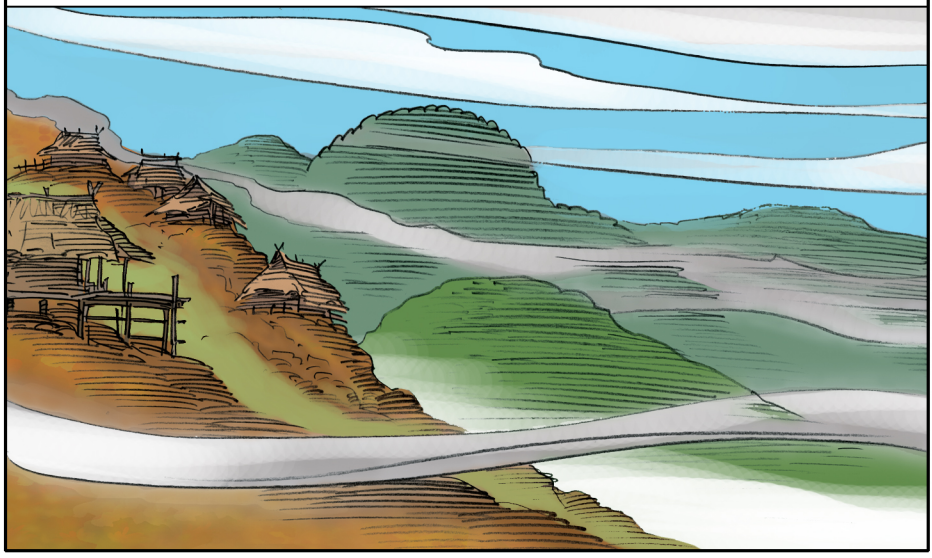

ชีวิตที่ผ่านผันฝ่าหนาวมาร่วมสิบแปดปี หมื่อซอสาวน้อยเติบโตขึ้นมาพร้อมกับเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับบรรพบุรุษอย่างที่แม่หมี่จูให้คำมั่นไว้กับตัวเองเมื่อครั้งคลอดเธอออกมาในวันแรก
หมื่อซอ ในช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างจะไม่เหมือนเดิมอีกแล้วไม่ว่าร่างกายหรือจิตใจ
แม่จ๋า พ่อจ๋า วันนี้เป็นวันแรกของหนูที่มาทำไร่อย่างจริงจัง มันน่าสนุกจริงๆ เลย ฮิ ฮิ ฮิ
ฮะ ฮะ เด็กหนอ เด็ก
โตแต่ตัว จริงๆ เลย น้องฉัน

มวลเถาวัลย์ป่าใบเขียว
คดลดเลี้ยวพันเกี่ยว
คบไม้ใหญ่...
ร้องเพลง
อะไรของเขานะ
ไม่เคยได้ยิน
...ฝูงมัจฉาว่าย
แหวกน้ำใส
วนเวียนไปลาย
ในสายวารี...
มวลบุปผาชาติ
ดาษเนิน
เขางาม...
แลสะพรั่ง...อุ๊บ
ว้าย
ผลุบ

ว้าย
ว้าย
ว้าย
ว้าย
ว้าย
ว้าย
ว้าย
ชลุก
ชลุก
โอ๊ย
อุ๊บ
ว้าย
ผลัก
อาจู!
อืม

หมื่อซอ เธอนี่ประสาทเหมือนเดิมเลยนะ
ไม่ต้องพูดมากเลย ดูซิหมดสวยเลย ดินเต็มหัวเลย
คู่นี้มันทะเลาะกันตั้งแต่เด็กยันโตเลย ฮะ ฮะ
เงียบไปเลย อาจู
ยังไม่ได้พูดเลย
เสียฤกษ์หมดเลย วันแรกไม่น่าเป็นอย่างนี้เลยเรา
...

ครอบครัวของหมื่อซอ จับจองที่ดินปลูกข้าวอย่างที่บรรพบุรุษเคยทำกันมา จากพันธุ์ข้าวที่ปู่ย่าตายายฝากไว้เป็นมรดกตกทอดกันมาหลายรุ่น พันธุ์ข้าวที่คนอาข่าในตำนาน ต้องใช้ความพยายามมากมายกว่าจะได้มาให้ลูกหลานได้เก็บกิน

พิธีกรรม*แช่คาอ่าเผว่* (Caerka aqpoeq) พิธีปลูกข้าวเริ่มแรกจึงมีมาเพื่อกำชับลูกหลานให้หวงแหนข้าวทุกเม็ดที่บรรพชนส่งมอบให้มา

วันพิธีถูกเลือกไว้อย่างเหมาะสม เริ่มด้วยทำความสะอาดบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ก่อนจะนำเมล็ดพันธุ์ข้าวมาชำระล้างด้วยน้ำอันบริสุทธิ์ พร้อมกำหนดให้ทุกครัวเรือนเซ่นไหว้บรรพบุรุษและอยู่กรรมในวันถัดไป

“เจว่มา”(Dzoeqma) ผู้นำศาสนานำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่สะอาดบริสุทธิ์ด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ไปปลูกเอาชัยเป็นเสร็จพิธี เชื่อมั่นว่า การเพาะปลูกครั้งใหม่จะได้ผลบริบูรณ์ สมกับการตั้งจิตเอาใจใส่ในพิธีเริ่มแรก

พี่หมื่อก๊ะ
อะไร
อะจี๋ย!
มาจ้องหน้า
ทำไมกันเนี่ย
ผีเข้ารึไง
หมื่อซอ
ฮึ
ฮึ
!?
...

ช่วยบอกเพื่อนพี่ให้
เลิกจ้องฉันซะที
ไม่ต้องบอกว่า
ฉันให้บอกนะ
ใคร!
อาจูเหรอ!
ก็ใช่นะซิ
เฮ้ย! อาจู
?
พี่หมื่อก๊ะ!
นี่พี่จะแกล้ง
ฉันเหรอ
หา!
อุ๊บ
อ่าว-ไอ้
ไอ้-แอ้ง
!!

พี่บ้า
พี่บ้า
พี่บ้า
อะจื๋ย! อาจูมาเร็วยังกะผี...!
เรียกฉันมีอะไรเหรอ
ฮะ ฮะ ฮะ ไม่มีอาราย พอดีมีคนขี้หงุดหงิดแถวนี้ชมแกว่า... ขยันขันแข็งดี แถมยังหน้าตา...
โพลี๊ะ!!
!
โอ๊ย
เฮ้ย! หมื่อก๊ะเป็นอะไรหรือป่าว!
ถุย
ถุย
ขี้ดินเต็มปากเลย
ถุย

“หม่า ฎ้องล้าเออ โฮหย่า งาหย่า หม่าจ้อ ก้าค้อง หยิอิ่ว ต้องหน่อง ฎ้องล้างจ้าอา” ความหมายที่ว่า สัตว์ที่เกิดมาแล้วโตกันหมด แม้แต่จิ้งหรีดที่อยู่ในรูก็มีปีกที่แข็งแรง ความจริงที่กล่าวเปรียบเปรยถึงสรรพสิ่งเมื่อกำเนิดเกิดขึ้นแล้ว ย่อมเจริญเติบโต

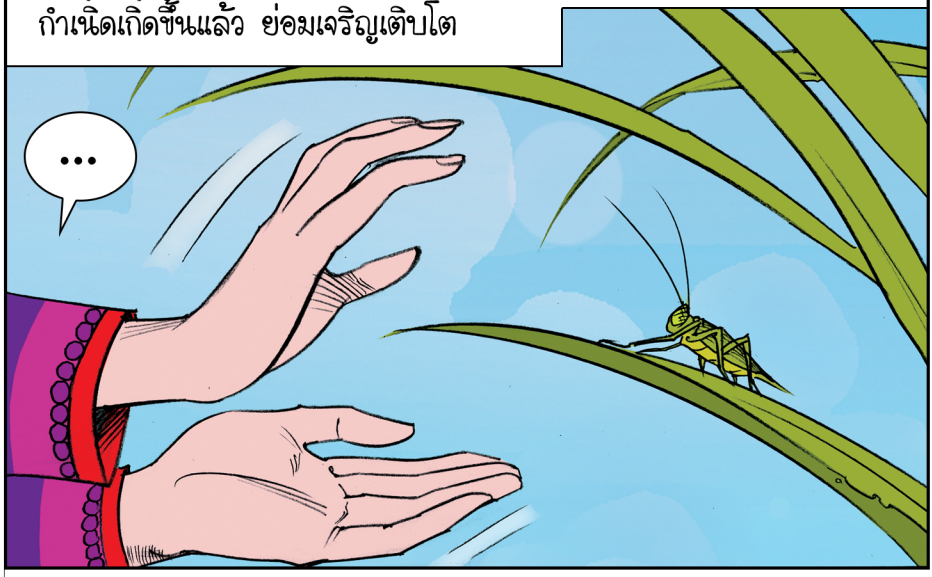

ทุกช่วงเดือนที่เปลี่ยนแปลงนี้ ชาวอาข่าจะคอยเอาใจใส่พิธีกรรมตลอดเวลา

เป็นการเอ่ยขอบคุณต่อธรรมชาติที่ให้ความอุดมสมบูรณ์ อุ้มชูให้พืชพันธุ์ธัญญาหารงอกเงยงดงาม

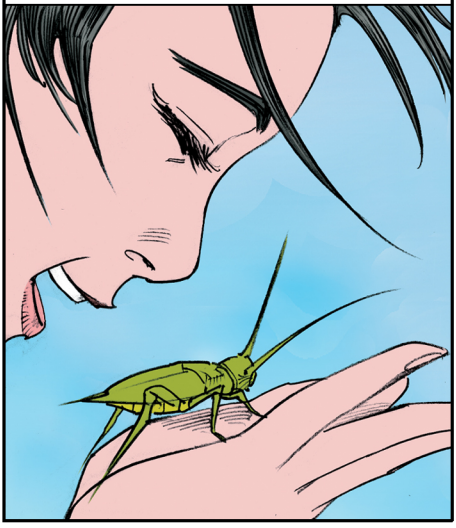

เมื่อย่างเข้า“เดือนฉ่อลาบาลา” เดือนที่ห้าของการปลูกข้าว ตรงกับเดือนสิงหาคม ก่อนจะเข้าสู่ฤดูเก็บเกี่ยวในเดือนต่อไป ในช่วงเวลานี้ของทุกๆปี อาข่าจะได้ฉลองกันใน“ประเพณีแย้ยู่ อ่าเผว่” (Yaerkuq Aqpoeq) การโล้ชิงช้า งานรื่นเริงที่บ่งบอกว่า พืชพันธุ์กำลังสมบูรณ์พร้อมเก็บเกี่ยวไว้บริโภคแล้ว
!?
แปะ
อุ๊ย

ประเพณีโล้ชิงช้าอันเก่าแก่ เป็นช่วงเวลาสำคัญในรอบหนึ่งปีของชุมชน โดยเฉพาะหญิงสาวชาวอาข่าที่จะงดงามเป็นพิเศษตลอดทั้ง 4 วันของพิธีกรรมที่เกิดขึ้น นับตั้งแต่พิธีกรรมเซ่นไหว้บรรพบุรุษในวันแรก ด้วยอาหารที่ผ่านการปรุงด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่บริสุทธิ์

วันต่อมาทุกคนมารวมกันที่บ้านของ “*เจว่มา*” ผู้นำศาสนา เริ่มแบ่งงานปลูกสร้างชิงช้าใหญ่ของหมู่บ้านเรียกว่า “*หละเฉ่อ*” เสาชิงช้าจะถูกฝังดินอย่างมั่นคง ผูกปลายเสารวมกัน เถาวัลย์ผูกร้อยห้อยลงมาจากยอดเสาจนเกือบถึงพื้น

“เจว่มา”(Dzoeqma) นำก้อนหิน หญ้าแพรกเครือหนาม ผูกติดไว้กับชิงช้า แล้วขึ้นเหยียบโล้ชิงช้าไปมา

ก้อนหินแห่งความมั่นคง หญ้าแพรก เครื่องหมายแห่งการขยายเผ่าพันธุ์ และเครือหนามจะคุ้มครองให้ปลอดภัย

ตำนานเล่าว่า “ชี้ะบาหม่อโล้ะโล้ะชื่อ” และ“ค้อบาอาเผ่ว เอว้ค้อค้อคอง” ผู้นำอาข่าในดินแดน“จาแดล้อง”(Jadae lạnr) ประเทศจีน เป็นผู้ให้กำเนิดประเพณีโล้ชิงช้าให้อาข่าได้ร่วมยินดีที่ชุมชนจะมีผลผลิตบริบูรณ์

วันนี้ทุกคนร่วมร้องรำทำเพลง ซึ่งมีความหมายให้อาข่าพบแต่เรื่องดีๆ พืชผลงอกงาม ความสุขสนุกสนานรื่นเริงในช่วงเวลานี้จะเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับชีวิตของอาข่าทุกคน

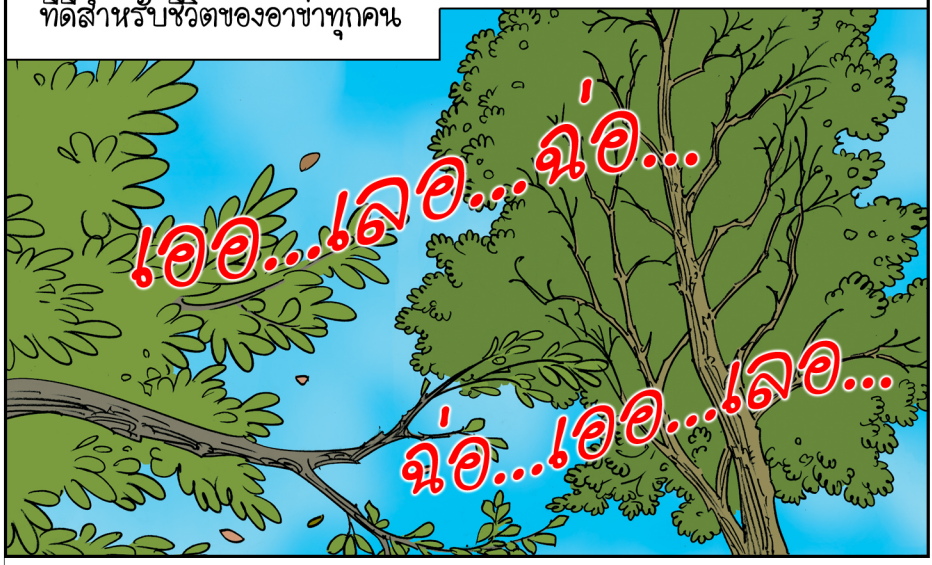

การเฉลิมฉลองจะทำเรื่อยไปจนครบ 4 วันตามที่กำหนด หลังจากนั้นสายชิงช้าก็จะถูกติดไว้กับเสาชิงช้า ห้ามไม่ให้เล่นอีกจนกว่าเดือน ฉอลาบาลาจะเวียนมาถึง

* "หมี่ดะ" (Miqdavq – ตัวเขียนภาษาอาข่าสากล) หมายถึงหญิงสาวอาข่าที่ยังไม่ได้แต่งงาน

หนุ่มพวกนี้จะมีความหมายอะไร...!! ว่ามั้ย
!?
ใช่...ฉันไม่สนหรอก เชอะ
เธอสองคนพูดอะไรกัน
มองหาใครอยู่หรือเปล่า...หมื่อซอ
เปล่า! ฉันตื่นเต้นต่างหากล่ะ
ฉันว่าเธอได้ตื่นเต้นจริงๆแน่โน่นไง! มาแล้ว

อาจู
ทำไมเพิ่งมา
ฉันมานานแล้ว
หมื่อซอ
อาจู
ตึก...
ตัก...
ตึก...
ตัก...
หมื่อซอ!!
เป็นอะไรหูดับ
หรือไง ฉันเรียก
เธอตั้งนาน
เขาเรียกไป
โล้ชิงช้าแล้ว
ไปได้แล้ว

ผู้หญิงอาข่าเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะได้รับการอบรมสั่งสอนให้แต่งกายด้วยชุดที่สมกับช่วงวัย หมื่อซอเองเธอจึงเตือนตัวเองให้เคร่งครัดมากขึ้นในการดำเนินชีวิต รวมถึงเป็นการสื่อความหมายไปถึงชายหนุ่มในหมู่บ้านให้รู้ว่าเธอเป็นสาวแล้ว จะปฏิบัติต่อเธออย่างไรจึงจะเหมาะสม

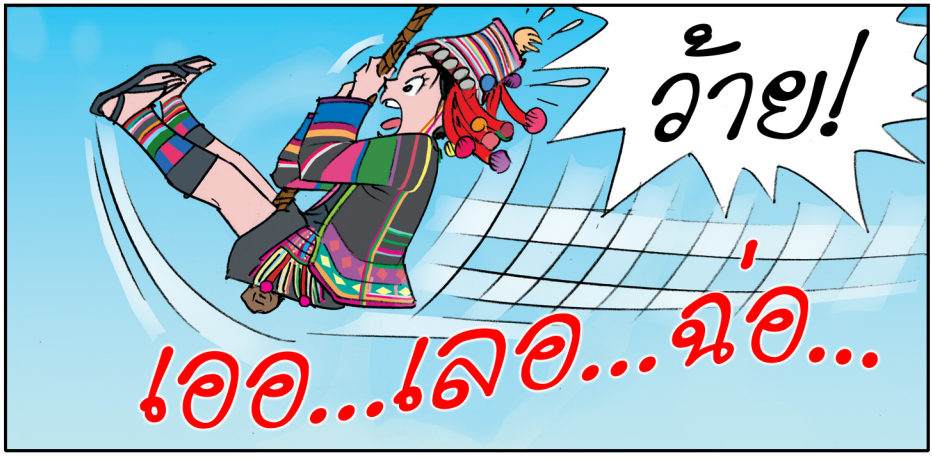

หมื่อชอของอาจูนี่
สวยจริงๆ เลย
อย่าพูดบ้าๆนา
น่าเกลียด
ฮ่า ฮ่า
ฉ่อ...เออ...เลอ...
โธ่เอ๊ยใครๆ ก็รู้ว่า
แกคิดยังไงกับเธอ
ฮ่า ฮ่า ฮ่า
ฉันไม่พูดเล่นเรื่อง
แบบนี้ ไม่รู้ว่าเธอ
คิดยังไงกับ...เอ่อ...
กับแกใช่มั้ย
ฮ่า ฮ่า ฮ่า

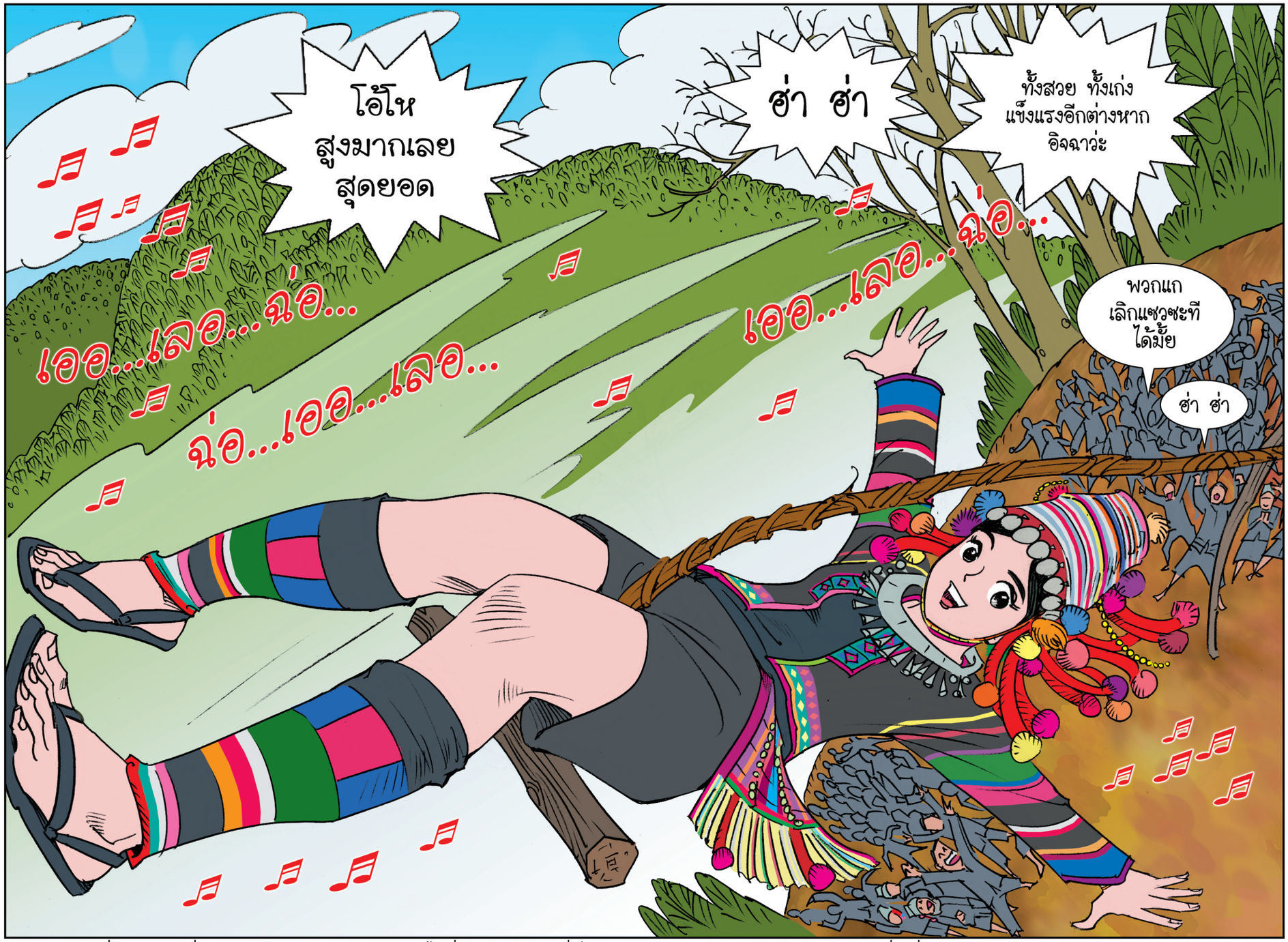

หมายเหตุ : ภาพที่สนุกสนานน่าตื่นเต้นของการ์ตูนล้วนเกินกว่าชีวิตจริงจะทำได้ ดั่งท่วงท่าการโล้ชิงช้าที่เห็น...

...อาช่าทุกคนล้วนโล้ชิงช้าอย่างถูกวิธี ซึ่งจะมั่นคงและปลอดภัยเพราะมือสองข้างจะยึดแน่นกับเชือกโยงตลอดเวลา

จังหวะขึ้นลงของชิงช้าสร้างจังหวะให้กับบทเพลงที่สนุกสนานบอกเล่าเรื่องราวที่มาของการโล้ชิงช้าที่เริ่มต้นมาพร้อมกับคนอาข่าที่อาศัยไร่นาป่าเขาดำรงชีวิต

ฝนลงเม็ดนี่นา...
ฝนตกจริงด้วย
ฝนตก
...หมี่โอ้โลโย...
ฤกษ์ดีแล้วพวกเรา
ฮ่า ฮ่า ฮ่า หมื่อซอของแกนี่บุญมากเลยว่ะ
หมื่อซอ! เธอนี่ทำให้ฉันแปลกใจอยู่เรื่อยเลย

เมื่อเข้าสู่เดือนยอลา บาลา ฝนฟ้าก็นำความชุ่มฉ่ำให้พื้นดิน ต้นข้าวที่ปลูกไว้หลายเดือนก่อนกำลังพร้อมจะแตกดอกออกรวง ด้วยน้ำใหม่ที่เทลงมาในช่วงเวลาเหมาะเจาะพอดี นี่คือวิถีแห่งบรรพบุรุษที่อาข่าบูชา

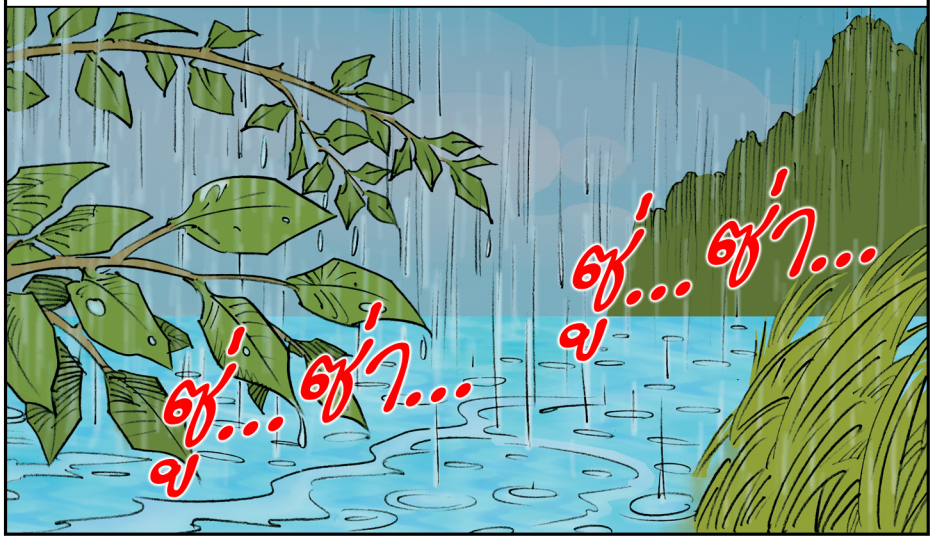

พิธีกรรมมากมายยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในแต่ละเดือนที่เคลื่อนไป เช่น ประเพณียอลาอ่าเผว่ อยู่กรรมในวันหมู อยู่กรรมในวันแซ้ย์ ประเพณีถอนขนไก่ ตลอดจนเทศกาลไล่ผี

เมื่อผ่านเดือนสี่แยะ บาลา คำที่มีความหมายว่าผลไม้และดอกไม้ ช่วงเวลาที่พืชพันธุ์ต่างๆ ออกดอกออกผลรวมถึงข้าวในไร่ก็สุกงอมเช่นกัน

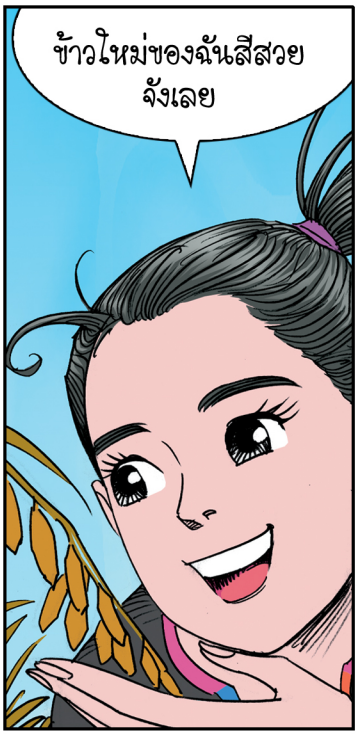

บรรพบุรุษกำหนดวันเวลาไว้อย่างเหมาะสมแล้ว จังหวะของประเพณีพิธีกรรมที่กำหนดขึ้นนั้น จะคอยเตือนให้รู้ว่าอีกช่วงเวลาหนึ่งข้างหน้าต้องเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งใด

เมื่อข้าวไร่พร้อมจะเก็บเกี่ยว การเลือกฤกษ์วันที่ดี เพื่อกินข้าวใหม่ก็ถูกกำหนดขึ้นด้วยพิธี“ยอพู นองหมื่อ เช้เออ” (*Yawpu nanmeeq tseir-e*) เจ่วมา ผู้นำศาสนา ประกาศให้คนในชุมชนอยู่กรรมทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เตรียมพร้อมเพื่อประกอบพิธีกรรมกินข้าวใหม่ในวันรุ่งขึ้น

จุหมื่อ สวมหมวกอาข่าแล้ว ก็เตรียมเคียวใส่ถุงย่ามเดินนำหน้าลูกๆ เดินขึ้นเขามุ่งหน้าไปไร่ตั้งแต่เช้าตรู่

เมื่อถึงไร่ก็เด็ดใบเผือกมา 2 ใบ วางปูบนหมวก แล้วนำไปวางบนหลังคาซุ่มพิธี “ยาซุ้ม ขี่มผี” (Yarcmr Khmqpiq)

จากนั้นเด็ดรวงข้าวที่สมบูรณ์จำนวน 3 รวง พร้อมใบข้าวอีก 1 ใบ เรียกว่า “แซ้นุ้ม จือออ” (Caernmr tseevq-e) นำมาวางบนซุ้มพิธีเช่นกัน

แล้วเกี่ยวรวงข้าวอีก 3 ครั้ง ครั้งละ 3 รวง มาวางทับเป็นรูปสามเหลี่ยม แล้วเหยียบรวงข้าวที่กองพอเป็นพิธี

จากนั้นจึงมัดรวงข้าวทั้งหมดใส่ถุงที่เตรียมไว้

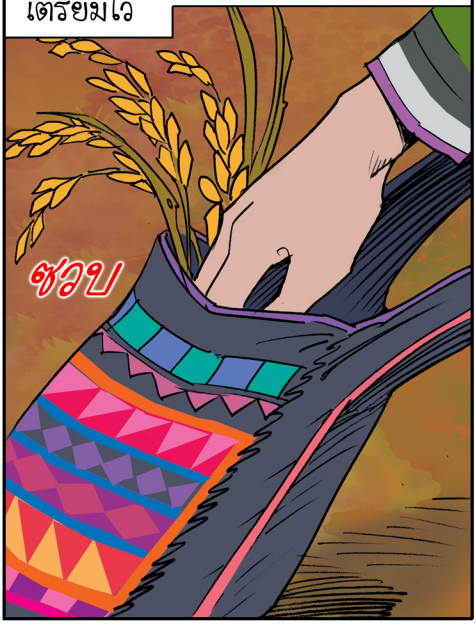

แล้วจึงเกี่ยวข้าวต่อไป เพื่อนำไปเป็นข้าวใหม่ “*ห่อสึ*” (Hawqxeevq) เมื่อเก็บได้พอประมาณก็เลือกรวงข้าวที่สวยๆ อีก 3 รวง ทิ้งไว้บนซุ้มพิธี ส่วนที่เหลือนำใส่ย่ามแล้วเดินทางกลับไปทำพิธีต่อที่บ้าน

เมื่อถึงบ้านแล้ว เริ่มพิธีกรรมด้วยการนำถุงใส่รวงข้าวแขวนไว้ที่เสาใกล้กับบริเวณที่จะทำพิธี

ส่วนข้าวในถุงอื่นๆ จะถูกนำไปผึ่งแดดพอเป็นพิธี

แล้วนำกลับไปคั่วในกระทะให้จนได้ที่ก่อนจะนำไปตำเป็นข้าวเม่า “แจะหย่อ” (Caevqnyawq) สำหรับประกอบพิธีเซ่นไหว้

อุปกรณ์ประกอบพิธีถูกชำระล้างด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์อันบริสุทธิ์

ไก่ต้มที่เตรียมไว้จะถูกจัดแจงแยกสำรับอย่างชัดเจน ตามความเชื่อที่ลึกซึ้ง กระบอกเหล้าพิธี กระบอกน้ำชา จัดวางอย่างเหมาะสม ส่วนข้าวสารที่ได้จากข้าวใหม่ใส่ตะกร้าวางไว้ พร้อมด้วยข้าวเม่าข้าวใหม่ที่ทำขึ้นมาไม่นาน

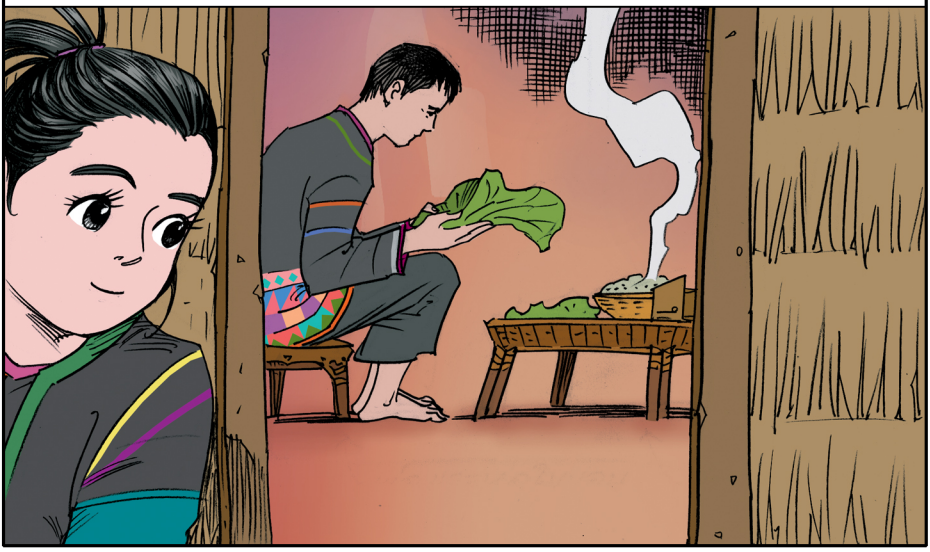

เครื่องเซ่นพร้อมแล้ว ผู้ประกอบพิธีแกะห่อใบเผือกนำรวงข้าวออกมาแตะเครื่องเซ่น เสร็จแล้วเอาใส่กระบอกบนหิ้งบูชาเริ่มจุดไฟทำการเซ่นไหว้ ผู้ทำพิธีกินเครื่องเซ่น พร้อมทั้งสมาชิกในครอบครัวมากินอาหารร่วมกัน

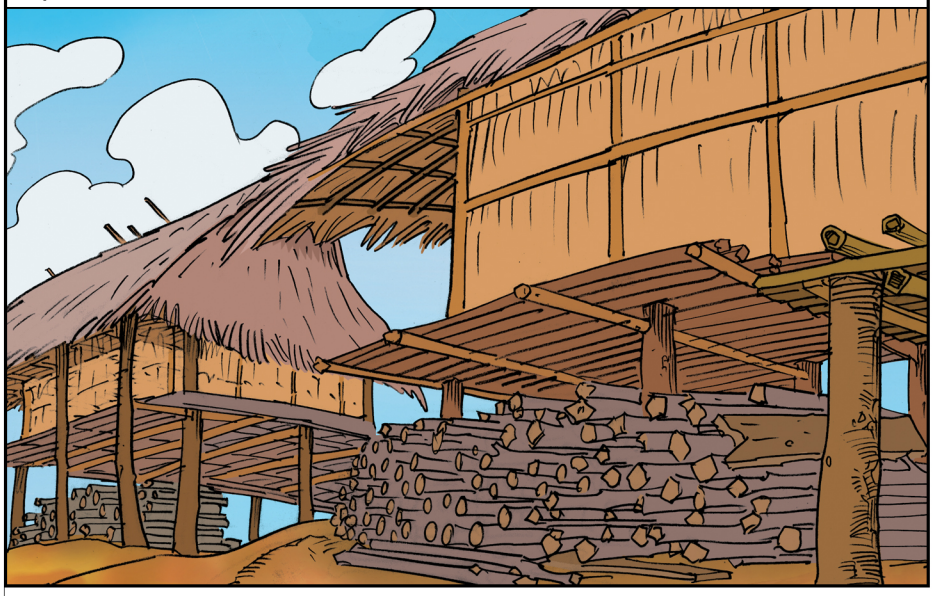

ข้าวใหม่ผ่านพิธีศักดิ์สิทธิ์แล้ว ชุมชนเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวอย่างขยันขันแข็งถึงกลางเดือนพฤศจิกายน เริ่มแซ่สี จี้บ่า ฉี่ล้อเออ (*Caerxeevq jirbaq ciqlawr-e*) พิธีทำกระบอกเหล้าจากข้าวใหม่

ในที่สุดการเก็บเกี่ยวข้าวจากในไร่เป็นครั้งสุดท้ายก็เสร็จสิ้นลงจบงานไร่ด้วยพิธี“*บ่องเยว แปยะเออ*”(*Banqyoeq pyaev-e*) กำหนดให้มีขึ้นเรียกเจ้าที่ที่ดูแลไร่กลับบ้าน พร้อมกับมัดข้าวฟ่อนสุดท้าย

หมื่อชอไปล้อพี่เขาทำไม
พี่มีแฟนได้แม่ก็โล่งอก
แต่ยังนึกสงสาร ว่าที่
ลูกสะใภ้อยู่เลย
โห...แม่
แม่แซวแรงกว่า
หนูอีกนะเนี่ย
ฮิ ฮิ ฮิ
ซวบ
...
ซวบ
ซวบ
!?
แม่ๆ ดูพี่หมื่อก๊ะ
เงียบผิดปกติจริงๆ
อกหักเปล่าเนี่ย

เดือน“ท้องลา บาลา” ตรงกับเดือนธันวาคม ช่วงเวลาที่แสดงว่าฤดูกาลเพาะปลูกหมดลงแล้ว ทุกคนจะได้พักผ่อนเตรียมตัวส่งท้ายปีเก่าอย่างสนุกสนาน

พี่หมื่อก๊ะ
พี่พูดถึงใคร
แม่ยิ้มอะไร
เปล่าๆ
แม่ยิ้มอะไร
แดดมันเข้าตา
แดดเข้าตา...ฮ่า...ฮ่า...
ฮ่า...ฮ่า...ฮ่า...มุกแม่นี่
เนียนมากเลย
ฮ่า...ฮ่า...ฮ่า...
แม่อ่ะ...
หนูงอนแล้ว
อื...!
โถ..ไม่เอาน่า พี่ก็พูดหยอกล้อหนู
เล่นหรอกน่า เรื่องนี้ใครๆ เขาก็รู้
ไม่ใช่เรื่องปกปิดซักหน่อย
ไม่พูด
ด้วยแล้ว

ความรู้ความเข้าใจของบรรพบุรุษบอกลูกหลานอาข่าว่า ช่วงเดือน“ท้องลาบาลา”นี้ กำลังเข้าสู่ช่วงแห้งแล้ง พักร่างกายให้พร้อมอย่างเต็มที่เก็บเกี่ยวความสุขกับช่วงปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง เด็กน้อย...สาวหนุ่ม...จับกลุ่มร่าเริงตามช่วงวัยพ่อแก่แม่เฒ่า เฝ้ามองลูกหลานอยู่ในวงสนทนาของตน ทุกคนดูมีความสุข ในบริเวณลานกว้างกลางหมู่บ้าน มันคือ “ลานวัฒนธรรม” ของหมู่บ้าน

ลานที่ผู้คนแถบลุ่มแม่น้ำห่างไกล ตีความหมายเป็นอื่นว่า “ลานสาวกอด” ที่ลือลั่นไปทั้งแผ่นดิน กว่าชาวอาข่าจะเข้าใจความหมายอันน่าขายหน้านี้ วันเวลาก็ล่วงเลยจนหมดทางแก้ไข

หมื่อซอในวัยสาวสะพรั่ง...ก็คงหนีไม่พ้นการถูกมองด้วยมโนภาพที่น่าเกลียด จากผู้คนนอกหมู่บ้านอย่างแน่นอน
หมื่อซอ คืนนี้มีคนชวนฉันเต้นรำ เธอไปกับฉันด้วยมั้ย
ไปเถอะ ฉันไม่ถนัดเต้นรำ
!?
หมื่อซอ เดี๋ยวฉันมา รอที่นี่นะ
อืม ไปเถอะ

นั่งด้วยคนนะ
อืม!
เย้...
กระเด้งไปโน่นแล้ว

เห็นพวกเขาเล่นลูกข่าง
นึกถึงเราสองคนสมัย
เด็กๆ เนาะ
...
!?
เปรี้ยง
อาจุ
เปรี้ยะ
ปานนี้
เขาคนนั้น
เปลี่ยนใจ
แล้วมั้ง
หมื่อซอ...
หือ

คืนนี้ฉันอยากชวนเธอ
ไปเต้นรำกับฉัน...เอ่อ..ไม่ใช่
กับพวกเรานะ มากันเป็น
กลุ่มใหญ่เลยละ
จนป่านนี้
เขาคนนั้น
เปลี่ยนใจ
แล้วมั้ง
หยุดซะที
จะได้มั้ยพี่บ้า
พูดกรอก
หูอยู่ได้
หือ เธอว่าไงนะ
หมื่อซอ
ปะ...เปล่า
ไม่มีอะไร...ได้ๆ
คืนนี้จะไปด้วย

จริงเหรอ ดีจัง ฉันชอบเธอมากเลย ในวันประเพณี
“แย้ขู่ อ่าเผว่” (Yaerkuq aqpoeq) ที่ผ่านมาเธอ
สวยน่ารักมาก โล้ชิงช้าก็เก่ง
แถมสูงมากด้วย...แฮะๆ
ตายแล้ว
ดูพูดเข้า...
อุย...เอ่อ
ชุดน่ะสวย
มากๆ
แฮะๆ
ชุดสวยเหรอ
ฮึม...อาจูบ้า
เอ่อ...ฉันไปก่อนนะ
คืนนี้เจอกัน
ไปล่ะ

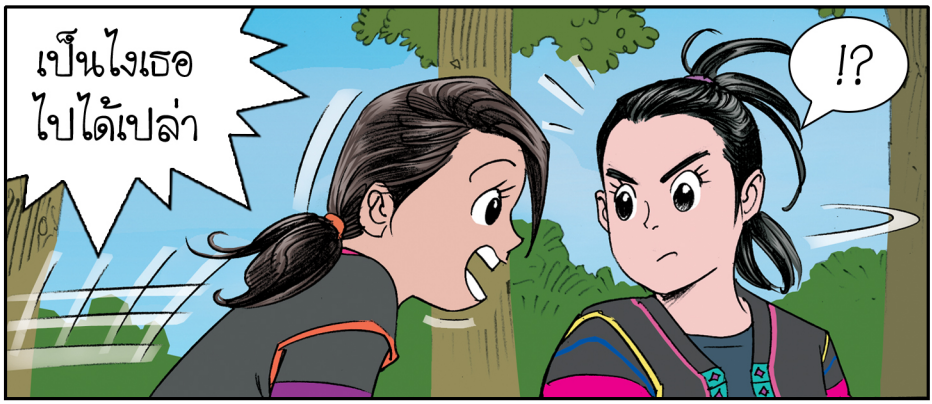
เป็นไงเธอ
ไปได้เปล่า
!?

ว่าไงนะ นี่เป็นแผน
ของเธอเหรอ ร่วมมือ
กับอาจูใช่มั้ย
ใจเย็นๆ
ไม่ใช่ฉันคน
เดียว
ว่าไงนะ
ก็คู่เธอไม่ยอม
เปิดเผยความในใจ
กันซักที ขณะที่เขารู้
กันทั้งโลกแล้วว่าแก
ทั้งคู่น่ะ รัก..อุ๊บ
ถ้ายังขืนพูดมาก
ฉันจะอุดปากไว้
อย่างนี้แหละ
อุ๊บ

เมื่อถึงเวลาที่หญิงสาวอาข่าต้องมีคู่ครองเพื่อสืบสายเผ่าพงศ์ให้ขยายต่อไป การเลือกสรรคู่หนุ่มสาวให้เหมาะสมเพื่อเป็นอาข่าที่ดีจึงอยู่ในความสนใจของสังคมอาข่า

ณ บริเวณลานวัฒนธรรม ลานเอนกประสงค์ของหมู่บ้าน เป็นสถานที่หนุ่มสาวพบปะกันอย่างเปิดเผย ความนัยที่ชายหนุ่มส่งถึงสาวคนที่หมายปองจะสมหวังหรือไม่นั้นยังต้องรอ

อ่าเดอเหล่อฉ่อ อ๊าเดอเหล่อฉ่อ (มาๆ มาเต้นรำกัน)

หมื่อซอจะรู้สึกเป็นพิเศษต่อชายหนุ่มคนใด พฤติกรรมชายอาข่าแบบไหนที่ว่าดีงาม สาวน้อยจะไตร่ตรองอย่างถ้วนถี่

ชีวิตคู่จะเป็นอย่างไร คงอยู่ในวินาทีตัดสินใจท้ายสุด

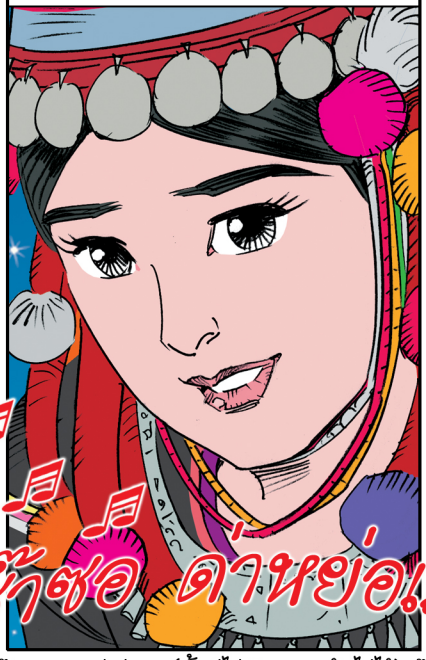

และแล้วหมื่อซอ ผู้มั่นคงในวิถีอาข่าก็เลือกได้ในที่สุด

หม่าซ้ำแดอง หม่าฉ่อมา (พื้นที่ไม่เรียบ เราเต้นไม่ได้) ซ้ำซอ ด่าหย่อแดอง ฉ่อเออมา (มาเต้นรำกันบนพื้นที่เรียบกันเถอะ)

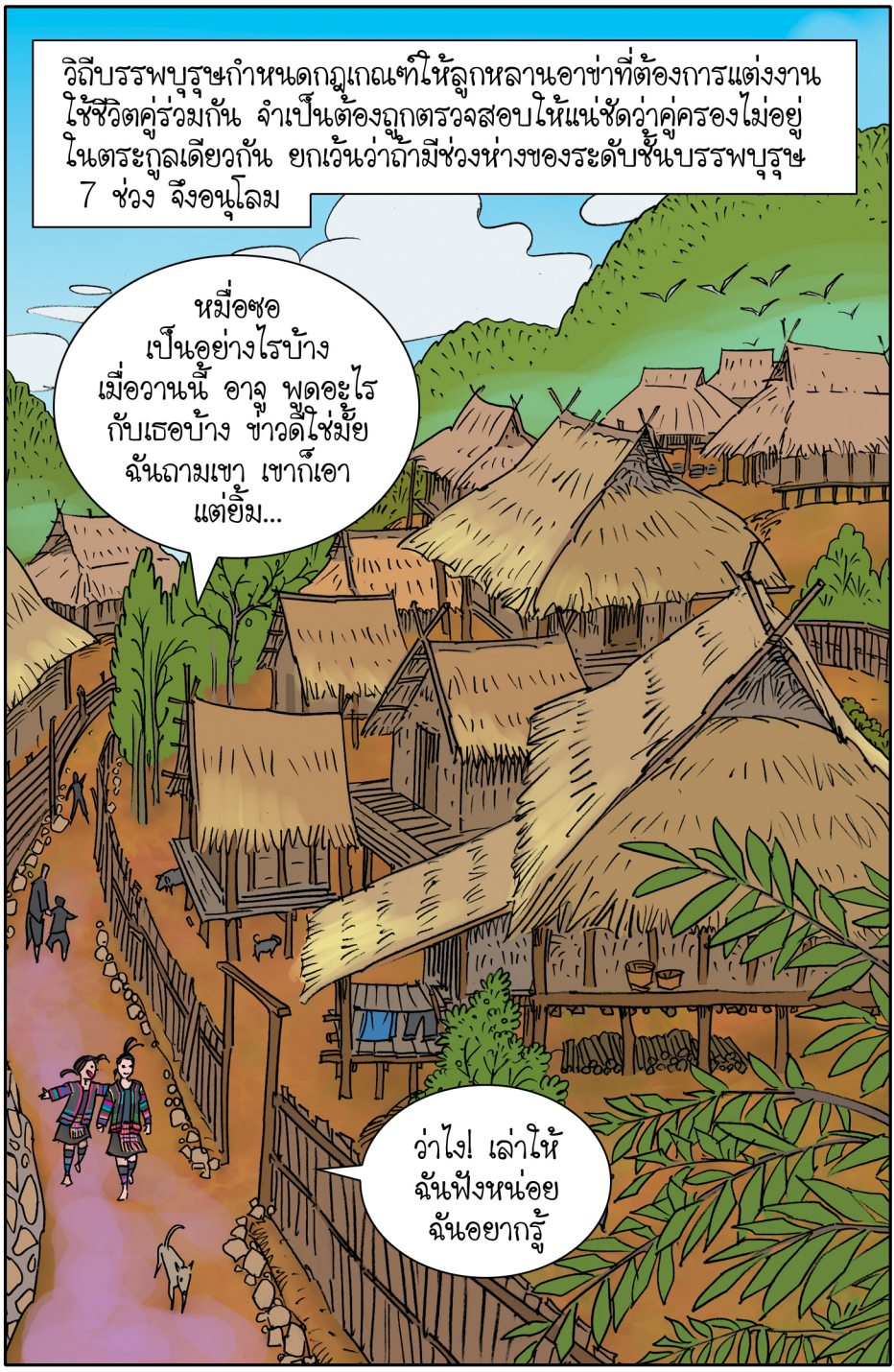
วิถีบรรพบุรุษกำหนดกฎเกณฑ์ให้ลูกหลานอาข่าที่ต้องการแต่งงานใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน จำเป็นต้องถูกตรวจสอบให้แน่ชัดว่าคู่ครองไม่อยู่ในตระกูลเดียวกัน ยกเว้นว่าถ้ามีช่วงห่างของระดับชั้นบรรพบุรุษ 7 ช่วง จึงอนุโลม
หมื่อซอ เป็นอย่างไรบ้าง เมื่อวานนี้ อาจู พูดอะไรกับเธอบ้าง ข่าวดีใช่มั้ย ฉันถามเขา เขาก็เอา แต่ยิ้ม...
ว่าไง! เล่าให้ฉันฟังหน่อย ฉันอยากรู้

คือ...อาจูเค้า
ขอใช้ชีวิตร่วม
กับฉัน...
แล้วเธอ
ว่าไง!
ฉันตอบตกลง
ไปแล้ว
มันต้องอย่างนี้ซิเพื่อน
ฉันเห็นเหม่อๆ ซึมๆ
กลัวเธอพูดจาไม่เข้า
หูอาจูเขาอีก
ก็ฉันมันไม่ชิน
กับความรู้สึก
แบบนี้

ฤกษ์งามยามดีเป็นกำลังใจสำคัญให้คู่แต่งงานเชื่อมั่นว่าชีวิตคู่น่าจะมั่นคงสืบไป อาจูกับหมื่อซอ ผ่านการตรวจสอบให้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันได้ วันเดือนเกิดสมพงศ์เป็นคู่สมบูรณ์แบบที่บรรพบุรุษคัดสรรแล้ว
หมื่อซอ

ครืด
หมื่อชอ
แฮ่กๆ
หมื่อชออยู่ไหน
แฮ่กๆ
แฮ่กๆ

พิธีแต่งงานจัดให้มีขึ้น 3 วัน ฝ่ายชายจะพาผู้หญิงไปยังบ้านของตน อยู่กับญาติพี่น้องก่อนหนึ่งคืน เมื่อคู่บ่าวสาวเข้ามาในบ้านแล้ว เขาก็จะให้คู่บ่าวสาวส่งไข่ไก่สลับวันกันระหว่างคู่บ่าวสาว จำนวน 3 รอบอย่างระมัดระวัง ถ้าไข่ตกจะทำให้ไม่มีลูกและจะไม่ได้บุญ

คู่บ่าวสาวกินอาหารร่วมกันเป็นมื้อแรก ประกอบไปด้วย ขา น่อง หัว หัวใจ ไส้หวาน ตูดไก่ และเนื้ออีก 1 ชิ้นด้วย เชื่อว่าเมื่อกินจนหมด ลูกที่เกิดขึ้นในภายหน้าจะสมบูรณ์แข็งแรง

นอกจากนั้นตับหมู ก็สามารถบอกใบ้ทำนายว่าคู่แต่งงานจะได้ลูกเป็นหญิงหรือชาย เช้าวันรุ่งขึ้นเจ้าสาวตื่นแต่เช้าทำงานบ้านทุกอย่าง หุงข้าวปลาอาหารให้ผู้เฒ่าผู้แก่กินร่วมกัน

พ่อแก่แม่เฒ่าร่วมร้องเพลงอวยพรให้แก่คู่บ่าวสาว ในตอนเย็นเจ้าบ่าวเจ้าสาวถือแก้วรอรับเหล้ามงคลจากผู้ใหญ่

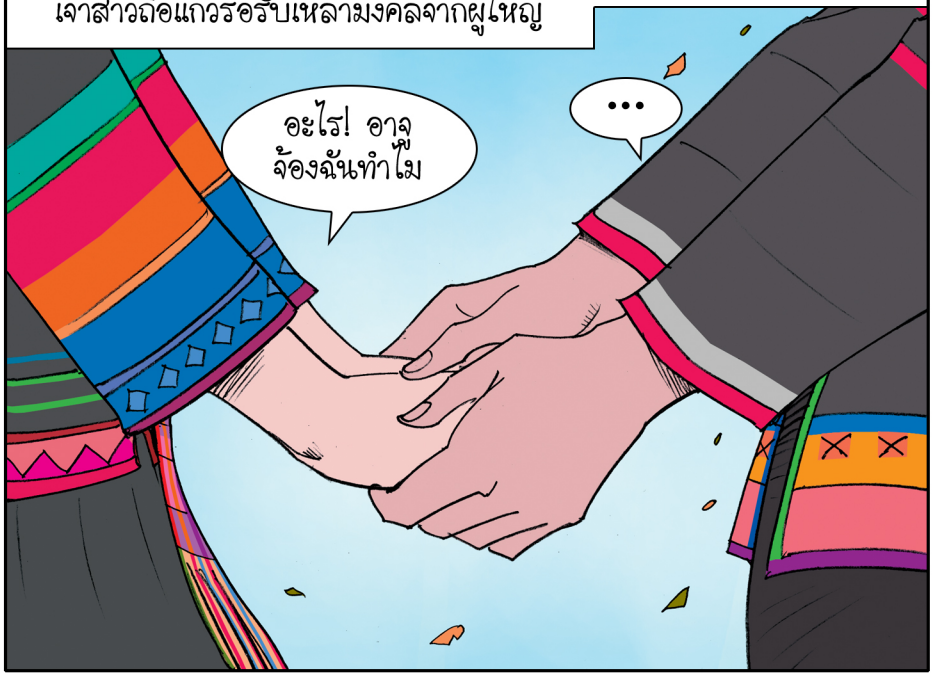

วันที่ 3 ของพิธี เจ้าสาวออกไปตัดต้นกล้วยแดงในป่า นำหยวกมาเผาให้แขกกิน ผู้เฒ่าอวยพร แขกร่วมงานใช้เขม่าจากก้นหม้อ มาไล่ทากันอย่างสนุกสนาน คู่บ่าวสาวก็มอมแมมไปพร้อมกัน เพื่อทดสอบความอดทนก่อนที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน

บัดนี้วิญญาณบรรพบุรุษอาข่ามาร่วมรับรู้การเกิดขึ้นของครอบครัวใหม่แล้ว
หมี่ดะกับสามีเริ่มต้นชีวิตคู่ร่วมกันเป็นครั้งแรกบนไหล่เขาที่คุ้นเคย

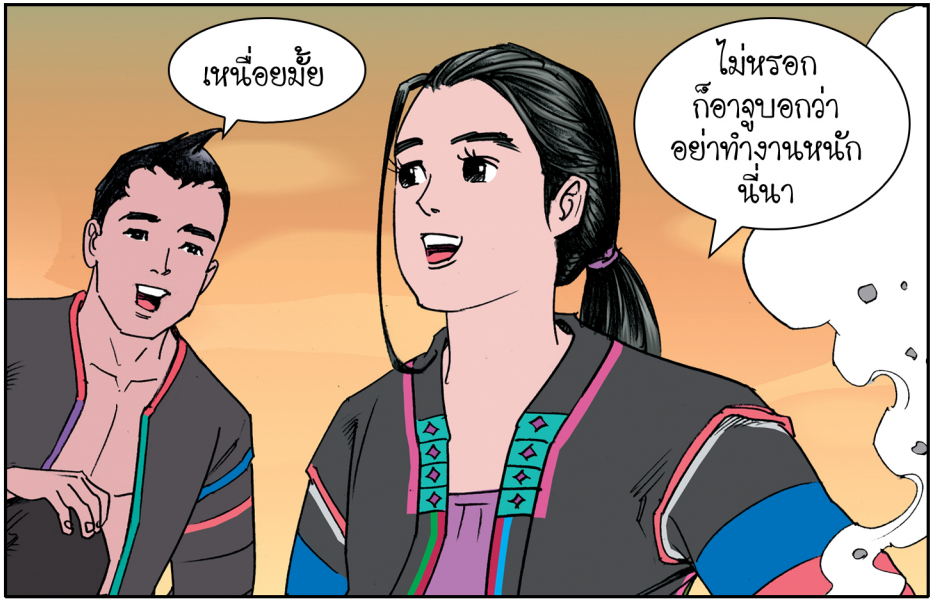

แม่บอกว่า งานจะทำให้ลูกเราแข็งแรง แม่ก็แข็งแรง ฉันว่าแม่พูดถูกนะ
จ้า...แม่พูดถูกแล้วล่ะ แต่ก็อย่าจับงานหนักก็แล้วกัน นะนะ เมียจ๋า...
ครอบครัวหมื่อซอ เริ่มต้นทำหลายสิ่งหลายอย่างด้วยแรงผลักดันของคนรุ่นก่อน ทั้งคู่เป็นแบบอย่างของอาข่าที่ดี
อ๊ะ! ดูซิ ลูกดิ้นใหญ่แล้ว สงสัยได้ยินเสียงพ่อ

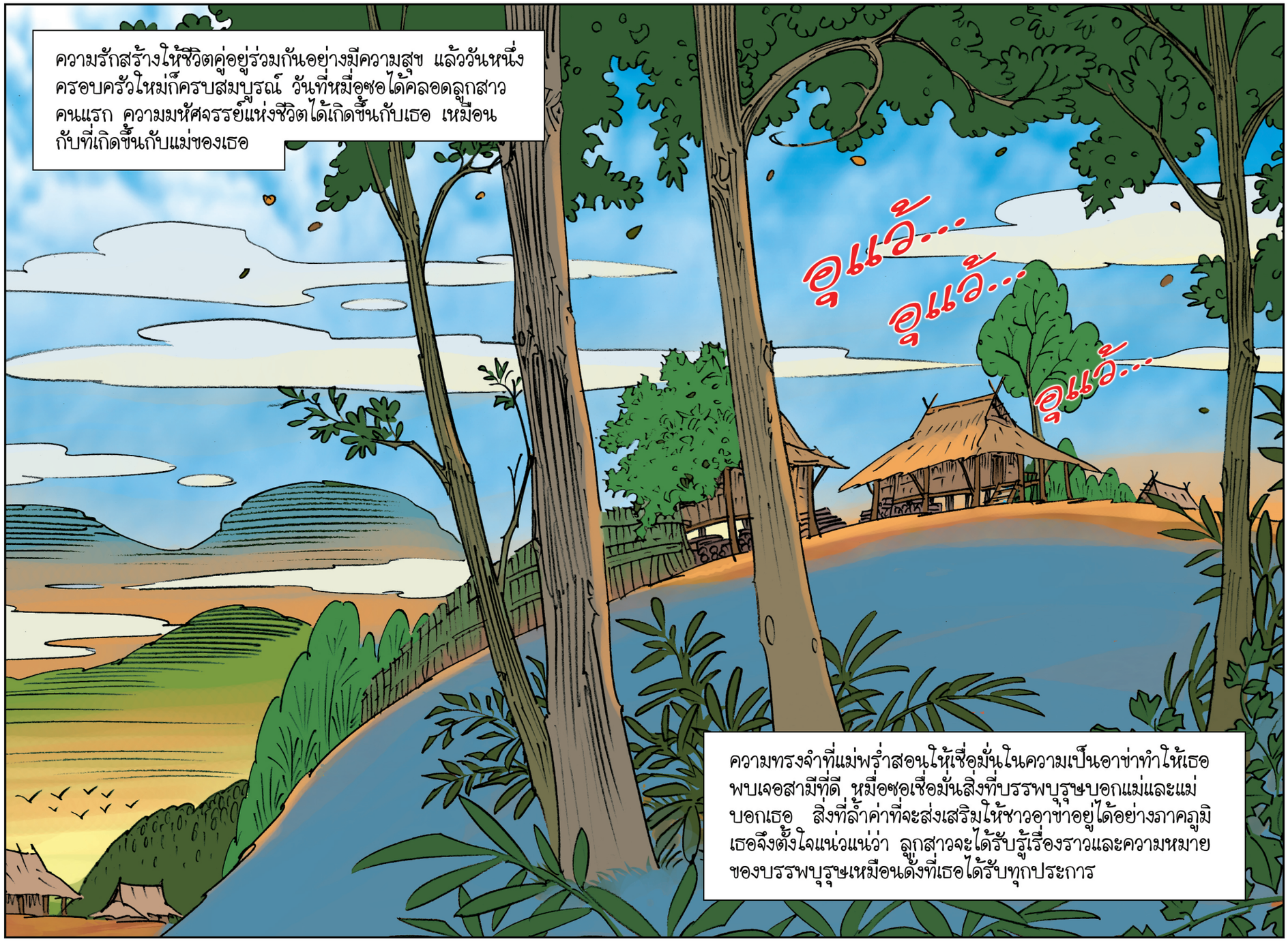
ความรักสร้างให้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แล้ววันหนึ่งครอบครัวใหม่ก็ครบสมบูรณ์ วันที่หมื่อซอได้คลอดลูกสาวคนแรก ความมหัศจรรย์แห่งชีวิตได้เกิดขึ้นกับเธอ เหมือนกับที่เกิดขึ้นกับแม่ของเธอ
อุแว้...
อุแว้...
อุแว้...
ความทรงจำที่แม่พร่ำสอนให้เชื่อมั่นในความเป็นอาข่าทำให้เธอพบเจอสามีที่ดี หมื่อซอเชื่อมั่นสิ่งที่บรรพบุรุษบอกแม่และแม่บอกเธอ สิ่งที่ล้ำค่าที่จะส่งเสริมให้ชาวอาข่าอยู่ได้อย่างสาคลูมิ เธอจึงตั้งใจแน่วแน่ว่า ลูกสาวจะได้รับรู้เรื่องราวและความหมายของบรรพบุรุษเหมือนดั่งที่เธอได้รับทุกประการ

ตำนานเผ่าพันธุ์อาข่า

อะโผ่วหมี่แยะ

อึ่มหมะ Mqmavq (ธรณี)

อึ่มว้อง Mqghanr (ท้องฟ้า)

- เทพว้องแดะ (Ghanrdaevq)
- เทพแดะเหยาะ (Daevqzawvq)
- เทพเหยาะเยอะ (Zawvqzev)
- เทพเยอะโท้ (Zevtor)
- เทพโท้มา (Torma)
- เทพมาชอ (Macaw)
- เทพชอแย้ (Cawyaer)
- เทพแย้แดะ (Yeardaevq)
- เทพแดะแบ (Daevqbae)
- เทพแบซุ้ม (Baesmr)

ซุ้มมิโอ้ Smrmiror (บุตรแบซุ้ม บิดาแห่งมนุษยชาติ)

"ซุ้มมิโอ้" สืบเชื้อสายลงไป 13 ชั่วโคตรจนถึง "เจว่ถ่องผ่อง"

เจว่ถ่องผ่อง Dzoeqtanqpanq (มหาบิดรของอาข่าทั้งปวง)

อาข่า

พิธีปลูกข้าวเริ่มแรก

สมัยก่อนชาวอาข่าไม่ได้มีข้าวกิน และไม่มีการปลูกข้าว เนื่องจากขาดพันธุ์ข้าว
สำหรับการเพาะปลูก แต่ชาวอาข่ามีความฉลาดเมื่อเทียบกับสัตว์อื่นๆ

ชาวอาข่าออกอุบายหลอกให้นกกระจอก ซึ่งชาวอาข่าเรียกนกชนิดนี้ว่า " อาจีจี๊เจ๊อะ"
ให้ไปขโมยพันธุ์ข้าวของเทพเจ้า " อาเผ่าหมี่แย้ "

พันธุ์ข้าวที่ชาวอาข่าให้นกกระจอกไปขโมยชื่อ "โกะมา" ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวของเทพเจ้านั่นเอง เมื่อนกกระจอกได้รับคำสั่งจากชาวอาข่า จึงไปยังที่อยู่ของเทพเจ้า แต่นกกระจอกไม่สามารถขโมยพันธุ์ข้าวมาให้ชาวอาข่าได้

ชาวอาข่าไม่ย่อท้อได้สั่งให้นกที่ชื่อ "จ๊าโอ่" ไปขโมยพันธุ์ข้าวอีกครั้ง แต่ก็ไม่สำเร็จ ในที่สุดชาวอาข่าก็สั่งให้นกเขาไปขโมยพันธุ์ข้าวจากเทพเจ้าอีกครั้ง ครานี้นกเขาขโมยพันธุ์ข้าวได้สำเร็จ ดังนั้นชาวอาข่าจึงเรียกนกเขานั้นว่า "ห่าเห่ว" ซึ่งแปลว่า นกขโมยนั่นเอง

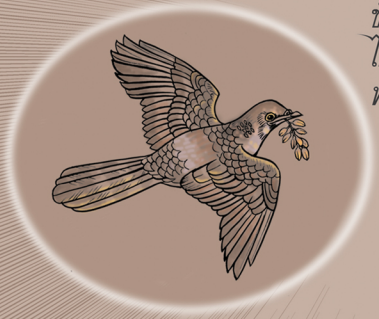

เมื่อชาวอาข่าขอพันธุ์ข้าวจากนกเขา นกกลับบอกว่าได้กินลงท้องไปหมดแล้ว และไม่ยอมให้พันธุ์ข้าวแก่ชาวอาข่า แล้วก็บินจากไปทันที

นกเขาได้บินไปเกาะที่กิ่งไผ่ซาง ซึ่งมีนกเขาเกาะอยู่แล้วสองตัว จึงมีนกเขาเหมือนกันสามตัว เมื่อชาวอาข่าตามมาพบจึงได้ปรึกษากัน โดยชาวอาข่ามีหน้าไม้สามด้าม ให้เลือกด้ามที่อยู่ตรงกลาง มีลูกดอกอยู่สามดอกก็ให้เลือกดอกที่อยู่ตรงกลาง เมื่อมีนกเขาอยู่สามตัว ก็ให้ยิงนกที่อยู่ตรงกลาง

โอ๊ย.ย.ย

ชาวอาข่ายิงหน้าไม้ออกไปโดนนกเขาที่อยู่ตรงกลางตามที่ตั้งใจไว้ แต่บังเอิญร่างของนกเขาได้ร่วงลงไปในน้ำวนที่ชื่อ “อี๊จุ๊อี๊ยอง” ร่างของนกเขาถูกปลาเหลืองกินเข้าไป ชาวอาข่าเรียกปลาชนิดนี้ว่า “หง่าสาหง่าชื้อ” เหตุการณ์นี้ทำให้ชาวอาข่าคิดหนักว่าจะเอาพันธุ์ข้าวมาได้อย่างไร

ชาวอาข่าจึงปรึกษากันอีกครั้ง คราวนี้พวกเขาได้ใช้แหที่เรียกว่า "ยา" มาเหวี่ยงเพื่อจับปลาเหลืองที่กลืนนกเขาเข้าไป พอเหวี่ยงแหลงไปก็สามารถจับปลาเหลืองขึ้นมาได้

เมื่อได้ปลาเหลืองแล้ว ชาวอาข่าก็คิดว่าจะเอานกเขาออกจากท้องปลาได้อย่างไร เขาจึงเอามีดผ่าท้องปลาหันหัและพบว่ามีนกเขาอยู่ในท้องปลาจริง จากนั้นก็ผ่าท้องนกเขา ก็เจอพันธุ์ข้าวที่นกเขาไปขโมยจากเทพเจ้าอยู่ในกระเพาะอาหาร

ชาวอาข่าได้นำพันธุ์ข้าวไปมอบให้ผู้นำศาสนา "โจ่วมา" เพื่อนำพันธุ์ข้าวนั้นไปชำระล้างในบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ก่อนที่จะทำพิธีปลูกข้าวเริ่มแรกในไร่ อันเป็นเหตุทำให้เกิดพิธีปลูกข้าวเริ่มแรก หรือที่เรียกกันว่า "แช้คาอ่าเผ่ว" จนถึงทุกวันนี้ พิธีปลูกข้าวเริ่มแรกจะมีการประกอบพิธี คือผู้ชายจะไปทำความสะอาดบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ศาสนสถานซึ่งเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ชาวอาข่าตักน้ำเพื่อนำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

เรื่องและภาพโดย สมบัติ คิ้วฮก

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

1. ศาสตราจารย์อภินันท์ โปษยานนท์	อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
2. นายสมชาย มีชูพร	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
3. นางวิไล วิทยานาถไพศาล	รองอธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
4. นางสุนันทา มิตรงาม	ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษา

คณะบรรณาธิการ

1. นางสาวกิตติพร ใจบุญ	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ
2. นางสาวพรรณฉวี ประยูรพรหม	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
3. นางพรรทิมา สวัสดิรักษา	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
4. นางสาวสุภาพร เจริญศิริโสภาคย์	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ
5. นางสาวนันทิกา ปรีดารัตน์	เจ้าหน้าที่ธุรการปฏิบัติงาน

ที่ปรึกษาข้อมูลอาข่า

1. นายอาจุ จูเปาะ	ประธานอาข่าในประเทศไทย
2. นายชูพินิจ เกษมณี	ที่ปรึกษาสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย

สร้างสรรค์การ์ตูน

1. นายศักดา แซ่เอียว
2. นายโอม รัชเวทย์
3. นายสละ นาคบำรุง
4. นายสมบัติ คิ้วฮก
5. นายโรมรัช รัชเวทย์
6. นางสุรินทร์ นาคบำรุง

ข้อมูลภาพถ่ายและภาพวิดีโอโดย นายพรศักดิ์ สุคงคารัตนกุล

ประสานงาน

1. นางสาวกิตติพร ใจบุญ
2. นางสาวสุภาภรณ์ เจริญศิริโสภาคย์

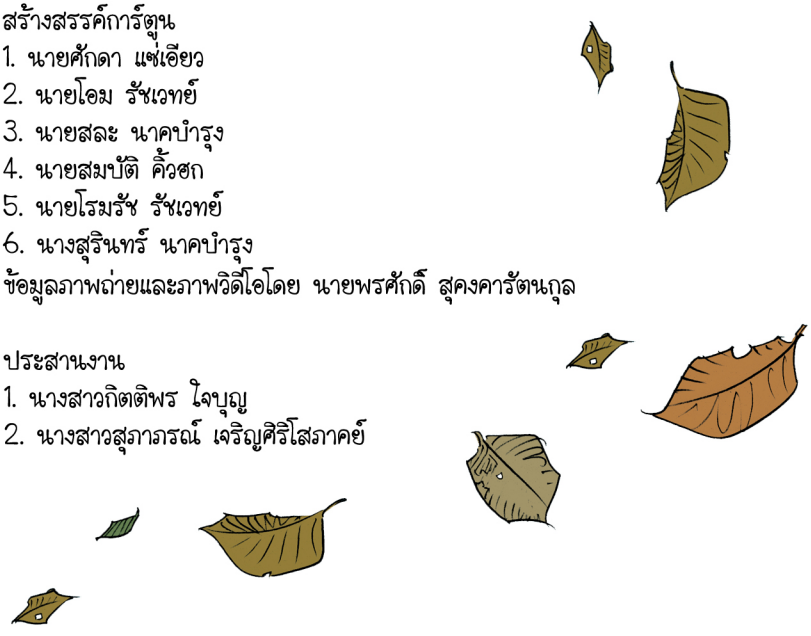

หว่อมั๊ะเด
(Ghawqmar dei-eiq)

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
กระทรวงวัฒนธรรม

หมื่ด:
คือบทบันทึก
เรื่องราวบรรพบุรุษอาข่า
โดยมิต้องจารึก

เรื่องราวของ"หมื่อซอ"ยังไม่จบบริบูรณ์
ชีวิตจะดำเนินต่อไปเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีงาม
นำความทรงจำล้ำค่าของบรรพบุรุษโบราณ ถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน
หวังว่าวัฒนธรรมอาข่า ต้องดำรงอยู่คู่ภูดอยแห่งนี้ตลอดไป